

„Ilyen lelki, szellemi környezetben különösen fontos feladata egyhá-zunk iskoláinak, hogy fiataljaink ne csak »kimunkált emberfők« legyenek, hanem úgy ismerjék meg a tudomány eredményeit és a teremtett világot, hogy a feltárló titkokon túl megtapasztalhassák Isten teremtő hatalmának valóságát és szeretetének csodáját is.”

► *Becszengetés után* – 3. oldal

„...a rendezést, az önkormányzat valamennyi munkatársa részéről tapasztalható vendégszere-tetet dicsérte, no meg azt a médiaérdeklődést, amely – mint fogalmaztak – »csak a legnagyobb botrányokéval mérhető.»

► „Van kiút” – 4. oldal

„Ma már nehezen érthető, hogy miképpen »választhatók« meg az evangélikus egyház gyülekezetei Mihályfit »egyhangúlag« egyetemes fel-ügyelőnek, tehát olyan tisztségre, amely beállítottságától teljesen távol állt.”

► *A kétarcú egyetemes felügyelő* – 7. oldal

Lelkészszakítás Rimaszombatban és Vecsésen ► 3. oldal

Biblikus konferencia és egyházművészeti kiállítás Szegeden ► 4. oldal

Tudósítás a világ végéről ► 8. oldal

Hetvenöt éves a Kapernaum ► 10. oldal

SEMPER REFORMANDA

„Ez a közösség abban áll, hogy Krisztusnak és szentjeinek minden lelki javában részesül, s ezeket velük együtt birtokolja az, aki ezt a szentséget veszi, viszont minden szenvedés és bűn is velük közössé válik. Ekképpen a szeretet szeretetet érteszt, és eggyé tesz. De hogy a könnyen érthető hasonlatnál maradjunk: amiképpen valamely város valamennyi polgárának közös tulajdonává válik annak a városnak a neve, tisztessége, szabadsága, minden hasznot hozó ügye, szokása, életmódja, segítsége, támasza, védelme és egyéb hasonló dolgai – ugyanúgy minden veszedelme is: tűzvész, árvíz, ellenség, halál, kárvallás, sérelem és hasonló. Mert aki együtt akarja élvezni a javakat, annak együttesen vállalnia kell a terheket is, és a szeretetet szeretettel kell viszonznia. Nyilvánvaló itt, hogy aki egy polgárt megbánt, az egész várost s annak minden polgárát bántja meg. Aki pedig eggyel jót tesz, az valamennyi többinek a jóindulatát és háliját nyeri el.”

► *Luther Márton: Krisztus valóságos szent testének sacramentumáról (Wiczian Dezső fordítása)*

Oikosnet

Magyarország az egyetlen az egykori keleti blokk országai közül, ahol az egyházak nem kaptak teljes körű kárpótlást, mert egyebek mellett az ingatlanjaik fenntartásához szükséges anyagi erőforrás nem áll rendelkezésükre – mondta a Parlamentben Balog Zoltán, az Országgyűlés emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottságának fideszes elnöke szeptember 5-én az Oikosnet, az Európai Egyházak Ökumenikus Laikus Centrumai Szövetségének budapesti konferenciáján.

Az ellenzéki politikai a magyarországi egyházak és az állam viszonyáról tartott átfogó előadásában megemlítette: a rendszerváltás idején „nagyon liberális törvényt hozott az akkori parlament”, ami lehetővé tette, hogy akár már néhány ember is egyházat alapíthasson. Beszélte az 1997-ben a Horn-kormány és a római Szentszék között kötött vatikáni szerződésről is, amely a mai napig meghatározza nemcsak a Magyar Katolikus Egyház, hanem az összes magyarországi felekezet állami finanszírozását.

Balog Zoltán kitért arra, hogy az évadnyitó első parlamenti nap előtt immár hagyományosan meghívja a képviselőket az Országház épületéhez közel eső református templomba egy közös istentiszteletra, majd onnan együtt átgyalognak a képviselőházba. Ennek az istentiszteletről évente felváltva katolikus, református, illetve evangélikus a liturgiája – tette hozzá.

Bóna Zoltán, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának főtájkára angol nyelvű előadásában kifejtette: van igény a magyar társadalomban a keresztény emberek együttes megjelenésére, és a társadalom annál jobban elfogadja a kereszténységet, minél egységesebben jelennek meg a különböző felekezetek az ökumenikus mozgalom segítségével. Az idén hatvanöt éves szervező főtájkára kiemelte, hogy az egyházaktól független, de keresztény értékeket képviselő önszerveződő csoportok – mint például a cserkészek – szintén fontos szerepet töltenek be az ökumenikus mozgalomban. Megfigyelhető, hogy az egyházak számítanak a tevékenységükre.

► MTI

FOTÓ: MENYES GYULA

Nagy munkáért adtak hálát Kisbaboton

► **Az öröm és a hála napja volt szeptember 6-a a Győr-Mosoni Egyházmegyéhez tartozó kisbaboti gyülekezet számára. Hálát adtak Istennek azért, hogy templomukat – többéves munka eredményeként – erejükhez mérten felújították. Az ünnepi istentiszteleten Ittész János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten ígését. A liturgiai szolgálatban Deák Ágota, a gyülekezet lelkesze, illetve Kiss Miklós esperes volt segítségére.**

A kisbaboti templomot Malatidesz József lelkész vezetésével építette a gyülekezet. Felszentelésére 1813. augusztus 8-án került sor Kis János püspök szolgálatával. Az eredeti templomból ma már csak a falak vannak meg. 2002-ben döntött úgy a gyülekezet, hogy kívül-belül felújítja az épületet.

Anyagi helyzetük nem tett lehetővé gyors munkát. Az első ütemben 2003 őszén elkészült a torony, a tetőszerkezet és a mennyezet. 2006 tavaszán megtörtént a belső vakolás, a falak, az oltár és a szószék festése, mintázása, valamint a falburkolatok, ajtók renoválása. A felújítási munkálatok a külső falak javításával és festésével fejeződtek be. A renoválásért kifizetett összeg több mint nyolc és fél millió forint volt.

Ittész János püspök a hálaadó istentiszteletra invitáló meghívón szereplő ige, Zsolt 27,4–11 alapján arról prédikált, hogy milyen jelentős szerepet kellene játszania az ember életében a templomnak, hiszen az imádság háza, márpedig imádság nélkül nincs keresztény élet. A templom továbbá a biztonság háza is,

amelynek falai között mindig lelki me-nedékre lehetünk – mondta.

Az úrvacsoraosztás után közgyűléssel folytatódott az ünnep, melyen Németh József felügyelő ismertette a templom fel-újításának menetét, majd felolvasta dr. Böröcz Enikőnek és Kardos Zsuzsannának, a gyülekezet korábbi lelkeszeinek levél-ben elküldött köszöntését. A további köszöntők sorában először Szabó And-

rás, a Nógrádi Egyházmegye esperese szólalt fel, aki korábban négy éven át volt a gyülekezet lelképásztora. Őt Zsédely Zsigmond, a település polgármestere, egyben a gyülekezet presbitere követte. A Győr-Mosoni Egyházmegye nevében Kiss Miklós esperes kért szót. A köszön-tések sorát Szabó György egyházkerületi felügyelő zárta.

Az ünnepség templomi része után a helyi kultúrotthonban szeretetvendég-séggel folytatódott, illetve fejeződött be az alkalom.

► K. M.

Az egyházi iskolák államosítása

■ CZENTHE MIKLÓS

Hatvan éve történt: 1948-ban a szovjet megszállók által irányított kommunista párt család módon magához ragadta a hatalmat. Ennek egyik legfontosabb mozzanata volt az egyházi iskolák 1948 júniusában történt kényszerállamosítása. Az evangélikus egyház legjobbjai Ordass Lajos püspök és Radvánszky Albert báró vezetésével próbáltak szembeszállni az elnyomókkal, de sorsuk az elhurcolás és a börtön lett...

Tudományos konferencia emlékezett meg szeptember 3-án az egyházi iskolák államosításáról. Az egész napos rendezvény szervezője a katolikus közelmúltat vizsgáló Lénárd Ödön Alapítvány, helyszíne a budapesti Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola volt. Az előadók – világi és egyházi történészek – az eseménynek a nemzetközi, hazai és az egyházi múltban betöltött jelentőségét taglalták. Evangélikus részről Mirák Katalin egyháztörténész ismertette az egyházunkat ért veszteségeket. A konferencia témájának aktualitása érzékelhető volt: a nemzeti és egyházi közelmúlt súlyos eseményei máig nem eléggé ismertek, holott napjainkig alapvetően meghatározzák életünket.

A kommunista uralom évtizedeiben, 1948–1989 között felnőtt korosztályok 1948-at mint „a fordulat évét” és „a proletárdiktatúra megvalósulását” tanulták az iskolában. A húsz éve folyó intenzív fel-térjátkoztatás és elhallgatás következtében ezek az elavult nézetek máig nem adták át a helyüket az események valódi mivoltukban és súlyukban való értékelésének. Az 1948-as esztendő máig ható súlyos öröksége a nemzeti függetlenség elvesztése, a demokrácia súlyos veresége, a társadalom rabságba döntése.

A Sztálin által instruált kommunista párt Rákosi Mátyás vezetésével elhatározta, hogy „rendezi az egyház és az állam viszonyát”. Az ő olvasatukban ez egyet jelentett az egyházak háttérbe szorításával. A bizánci mintájú, ígérgetésre, hazugságra és erőszakra alapuló uralom-gyakorlásnak megfelelően az év elején tárgyalásokra invitálták az egyházi vezetőket, és biztosították őket arról, hogy az egyházak megtarthatják az iskolákat. A baloldali az 1848-as szabadságharc százéves megünneplését saját ideológiai céljai érdekében használta fel.

A mézesmadzag után következett a korbács. Rákosi kitzte a célt: a tanév végén parlamenti döntéssel, azaz hatalmi úton kell megoldani az iskolák elvételét. Rákosiék egyik eszköze az egyházak megosztása volt; elsőként a protestánsokat akarták megtörni. Az ellenálló egyházi vezetőket leváltatták, kiszorították, a többieket megfélemlítették.

Így szorult háttérbe a református egyház vezető Ravasz László püspök, a megfélemlített református zsinat „beleegyezett” iskolái átadásába.

Az evangélikus egyházzal azonban minden megosztási kísérlet ellenére sem boldogultak, ugyanis 1948 júniusában Ordass Lajos vette át az egyház lelki vezetését. Bár a kommunisták irányította újságok azt hirdették, hogy az evangélikus egyházzal is sikerült megegyezni, ez nem volt igaz, mert Ordass kiállt az egyházi iskolák megtartásáért. A Mindszenty bíbo-

ros által vezetett katolikus egyházzal pedig teljesen megszakadtak a tárgyalások.

A tárgyalásos módszert követően a kommunisták által irányított sajtó propaganda-hadjáratát és a hatósági erők bevetése következett.

Az egyházi iskolák államosítására a végső ürügyet az úgynevezett pócspekti ügy adta; egy rendőrnök a településen bekövetkezett halála miatt koncepció perben elítélték a helység jegyzőjét és plébánosát. (1989–1990 fordulóján a Legfelsőbb Bíróság semmissé nyilvánította a hamis, koncepció vadakon alapuló ítéletet; jellemző módon a még élő bűnösöknek hajuk szála sem görbült – elvülés miatt.) A kommunista párt és az Államvédelmi Hatóság (ÁVH) által keltett rettegés és félelem légkörében e per adta meg a jelet az egyházzal való leszámolásra.

1948. június 16-án a választási családok és elhurcolások által megfélemlített és irányított parlament engedelmes báb-ként megszavazta az államosításról szóló törvényt. Az Ortutay Gyula vezette Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium a karhatalmat is igénybe véve kíméletlenül végrehajtotta az egyházi iskolák elvételét, teljes egészében megfosztotta őket épületeiktől, felszerelésüktől. A protestáns intézmények tanárait és a katolikusoknál működő világi tanárokat állami tanítókká nyilvánítták. A katolikus pap és szerzetes tanárok a klérus határozata értelmében azonban nem taníthattak állami iskolában, így ők kiszorultak az oktatásból.

Az evangélikus egyház vezetőit, Ordass Lajos püspököt, Radvánszky Albert egyetemes felügyelőt és Vargha Sándor főtájkárt éppen hatvan éve, 1948. szeptember 8-án tartóztatták le, miután nem mondtak le önként tisztségükről.

Ilyen előzmények után 1948 decemberében az evangélikus egyház zsinati határozattal elfogadta az állam és az egyház megegyezését. Az állam azonban ezt a diktátummal kikényszerített egyezményt sem tartotta be: már a következő évben megszüntették az iskolai vallásoktatást mint rendes tantárgyat. Majd 1952-ben a még meghagyott két evangélikus iskolát, a budapest-fásori fiú- és a Deák téri leánygimnáziumot is elvették. A reformátusoknak is csupán egy gimnáziumot hagytak Debrecenben. A katolikus egyháznak mutatóban maradt néhány iskolája, de ezeket is csak a Mindszenty-per után kikényszerített 1950-es „egyezmény” után adták vissza.

A kommunisták célja megvalósult, a nemzeti hagyományokat, emberi értékeket átadó egyházi iskolák elvételével a jövőnd nemzedék feletti uralmuk teljessé vált. Az államosításra elsősorban azért volt szükség, hogy az ifjúság feletti ellen-örzést megszerezve az új, szocialista rendszerhez hű embereket neveljenek.

Fontos cél volt az egyházak társadalmi befolyásának a megtörése is. Az állam által kijelölt egyházi vezetők és a besűgőhálózat folyamatos működése folytán az egyházakat engedelmességre kényszerítették, befolyásukat a templomfalak közé szorították vissza. Az egyházi iskolák által képviselt értékek, hagyományok, az oktatásból kiszorított művelt tanárok négy évtizedes hiánya óriási szellemi és erkölcsi veszteséget okozott a nemzet életében.

A BIBLIA ÉVE

A Filippi levél – barátság

Pál Kr. u. 50 körül járt Filippiben, ahol megalapította az első európai gyülekezetet. A Nagy Sándor apjáról, Filipposzról elnevezett várost ekkoriban már jobbra Augustus veterán katonái lakták, és az Apostolok cselekedetei szerint zsidó népessége is szinte elenyésző volt. Pál mégis nagyon jól érezte magát a gyülekezetben, és későbbi szolgálata során is mindvégig bensőséges kapcsolat fűzte a filippiekhez, aminek levelében is hangot adott.

Ezt a levelét is fogságból írta, ezért szeretett gyülekezete adományt küldött neki. Epafroditosz, a küldönc azonban súlyos beteg lett; Pál emiatt is fontosnak tartotta, hogy levelében mondjon köszönetet a segítségért, és tájékoztassa állapotáról a filippi keresztényeket.

A levél persze sokkal több lett pusztán helyzetjelentésnél: a benne található úgynevezett Krisztus-himnusz egyedülálló összefoglalása mindannak, amit a legelső keresztények hittek és tanítottak Jézus Krisztusról, s Pál apostol is olyan részleteket árul el önmagáról, hitéről és értékrendjéről, amelyek jelentősen gazdagítják a személyével kapcsolatos ismereteinket.

A barátság levele

A Filippiekhez írt levél görög szövegében számtalan olyan kifejezéssel találkozunk, amely a szakértőket a korabeli, fennmaradt baráti levelezésekre emlékezteti. Pál arról ír például, hogy a filippieknek egy szívvel-lélekkel, egyetértésben kell küzdeniük az evangéliumért, vagy hogy barátokként lelki közösségben vannak egymással, még akkor is, ha nagy távolság választja el őket, s képesek együtt örülni vagy bánkódni minden körülmények között. Barátok között természetes volt az „ajándékozás és elfogadás”: szokásával ellentétben ezért is fogadta el Pál a gyülekezet szívből jövő adományát.

A görög-római kultúrában a barátság minden esetben egyfajta véd- és dacsóvetséget jelentett két polgár között a felismert közös ellenféllel vagy ellenséggel szemben. Amikor tehát Pál barátságáról biztosítja a filippieket, fontos, hogy ki-terjén azokra a külső veszélyekre és támadásokra, amelyek ezt a barátságot fenyegethetik – ezért óvja őket például a hamis tanítóktól.

A „vendégbarátságok” fenntartásának legfőbb eszköze akkoriban a levél volt, amelyben a barátok biztosították egymást töretlen hűségükről, hálájukról és szeretetükről; új barátokat ajánlhattak egymás figyelmébe; felelevenítették régi közös élményeiket, küzdelmeiket; megbeszélték az esetleges jóvendőbeli találkozást, és beszámoltak egymásnak hogylétükről. A Filippi levél figyelmes olvasója mindenre példát talál Pál apostol soraiban.

„Ne menj előttem, mert nem tudlak mindig követni. Ne kövess engem, mert nem tudlak mindig vezetni. Balra csak mellettem, és legyél a barátom.” (Albert Camus)

► Magyar Bibliatársulat

* myLuther – www.myluther.hu
A hit közös, a többi ráadás...

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 17. VASÁRNAP – Ef 4,1-6

Isten matematikája – első óra: az egy

Újsághír: „A keresztény egység napját 1996 szeptembere óta tartják az ezeréves fennállását ünneplő pannonthalmi főapátságban. Az első eseményen képviseltette magát a grúz, a román, a szerb, az orosz, a magyar ortodox egyház, jelen voltak a magyar katolikus, a református és az evangélikus egyház vezetői. Az esemény jelentőségét növelte, hogy azon részt vett III. Shenouda kopt pápa, Alexandria pátriárkája is. A különböző országokból érkezett, különböző felekezetek híveiből álló zarándokok, hívők, papok és püspökök ökumenikus istentiszteleten vettek részt.”

Ez a nap, a keresztény egység napja szeptember 14-ére esik. Egységet, időtálló, őszintét, nem érdekek mentén szerveződött, értékhorozózt, értékállót bizony elég ritkán találunk. Világunkban oly ritkán tapasztalhatjuk meg a teljességet mint követendő példát, oly ritka az osztatlan, egy és egész, hogy ha mégis, akkor az figyelmet érdemel, és elismerést vált ki.

Nem természetes. Nem természetes? Konfliktusoktól terhes korban, konfliktusokból élő és virágzó médiumok korát élve – ahol mindig a szétesés, a törés, a harc, a szétzilálódás, az ellenségé válás, az egész eltérése a hír, a „zajlik” az élet bizonyítéka – alig kapja fel valaki a fejét akár a fenti információra is. Mert ebben semmi különös nincs, sőt ez így (lenne) természetes. A keresztények egysége, a különböző felekezetek békeje, egymás és a világ felé megnyilvánuló alázata és szeretete válasz lehetne azokra a pesszimista hangokra, melyek szerint ez a világ beteg, elveszett, menthetetlen.

Igen, a válasszal adósak vagyunk, s ezért kell nekünk, egyházban élőknek,

hitben járónak először is kérdeznünk az Egyetlent, akinél van felelet, és van gyakorlati útmutatás.

Ahogy egykor a letelejés, az első matematikaórák egyikén, itt is az eggyel kell kezdeni. Az elhivatáshoz méltó élet a hit nagykorúságában és egységében – az Efezusi levél 4. fejezetének adott cím korrekt meghatározása után költőien szép szakkal találkozunk. A fogoly Pál, Krisztus foglya írja. Áradóan szép a fogalmazása, benne nem bánt senkit a szóismétlés: az általunk használt fordításban az egy szó hétszer szerepel (4–6. vers).

Minden, amit itt Pál leír, szinte sugárik; minden mondat árnyalja, mélyíti, hogy mennyire szereti Krisztust, és mennyire óvja és inti mindenkit olvasóit, hogy el ne tévedjenek, el ne essenek. Olyan ez a szakasz, mint egy himnusz. Himnusz, ha megértjük, hogy az lehet természetes, ami nem az, mert eredetileg nem jár nekünk Isten ilyen nagy kegyelme, de adja, és eggyé akar tenni bennünket a hitben.

Számtalan következménye van Isten szeretetének és kegyelmének. Pál alig győzi sorolni mindazt, ami összeköt, s amit ez az összekötöttség bennünk munkál.

Ahogy a tanítványok között is feszültek ellentétek, meg nem értések, ma sem mondhatjuk el azt, hogy nincs már mit tennünk, hogy kétezer év alázatos és áldozatos törekvései nyomán íme, nincs már közöttünk – akár valamely egyházon vagy gyülekezeten belül is – megosztottság. Sajnos nem így van. A helyes tanítástól való eltávolodás például kez-

A VASÁRNAP IGÉJE

dettől fogva reális veszély volt. Vannak lépések, amelyeket megtett a Krisztus népe – az ő Lelkének erejével.

Végzetlenül bátorító, hogy a mulasztásaink ellenére mégsem kell szégyenünkben és bűnünk súlya alatt összeroppanunk, hanem megkapjuk újra és újra az esélyt, hogy holnap jobbak és különbek legyünk, mint ma, és nekünk, Isten által méltatlanul elhívottaknak is van lehetőségünk tenni azért, amiért Jézus a főpapi imádságban könyörgött: hogy „egyek legyenek” (Jn 17,21).

Az egység fogalmához – egy internetes szinonimaszótár szerint – legközelebb a hármasság áll, távolabb tőle az anyaszentegyház. Nem véletlenül asszociáltak a megkerdezettek is ezekre a szavakra egy kérdőív felmérésben.

Az egység Isten lényéből fakad. A Szentháromság Isten elválaszthatatlanul egy, és csoda, hogy a háromság egységéből nekünk, individuumoknak, egymástól különálló személyiségeknek oly sok adatuk, hogy közösséggé válhatunk, egyházban szolgálhatunk, egy testként, szeretetben, békében és reménységben egyek lehetünk!

Igen, ez valóságos csoda. Matematikai és nyelvi szabályok megdöntése. Bűnös emberek közössége a szent és igaz Istenről tehet bizonyosságot. Embereké, akik a

hit közösségében, a Lélek erejétől feltöltve képesek elhordozni egymást szeretetben: helye van tehát közöttük mindenkinek, aki hallja a hívást. (Vö.: pogányok és zsidók között Jézus a testében bontotta le az elválasztó falat, Ef 2,14 kk.)

Az egyház: Krisztus teste. Lélek, hit, keresztség, reménység, úr, hit, isten sok van, útja során a kereső sok ilyet találhat, sok mindenre mondják rá, hogy ez lélek, isten, úr, reménység, megoldás, élet a számodra – de az igazi változatlanul csak ez az egy: a Krisztus.

Egynek lenni minden kereszténnyel akkor lehetséges, ha a keresztények Krisztussal egyek. (Vö. ApCsel 2,46 és 4,32: „...állhatatosan, egy szívvel, egy lélekkel voltak a templomban...”; „A hívők egész gyülekezete pedig szívében és lelkében egy volt.”)

A keresztény egység napján van miért hálát adnunk, van miért könyörögnünk, van mire visszatekintnünk, és jócskán van mit tennünk.

Ha én egy vagyok Krisztussal, akkor általa, az ő nekem adott fényének a világosságánál végre meglátom, hogy a másik is övele egy, tehát velem is szoros közösségben van: testvér. Szép Ernő írta valakiről, akinek nem volt testvére, hogy ez az élet által ráosztott szerep mennyire fáj neki. Mert a testvér olyan, „mintha valami módon több lenne belőlem”. Mintha az ember nem állna szemben olyan kétségbeeséssel egyedül és magára hagyottan az étellel, a halállal. Amióta Krisztus emberré lett, és emborsort vállalt, meghalt és feltámadt, ez a félelem és fájdalom nem lehet erősebb nálunk!

■ KÖHÁTI DÓRA

Oratio œcumenica

[Lelkés:] Mennyei Atyánk, aki Jézus Krisztusban megváltottál bennünket, és új életet ajándékoztál nekünk, és aki Szentlelked erejével egy közösségbe hívtad a Krisztus-követőket, segíts, hogy egy Lélekkel, egy akarttal könyörögjünk hozzád.

[Lektor:] Könyörögünk egyházadért. Te látod, bűnünkkel mennyi sebet ütünk egyházadon. Bocsásd meg, hogy nem tudunk a te békkességéből élve békkességet teremteni. Könyörögünk, te segíts elhallgatnunk, mikor nem tudunk szeretetben igazat szólni. Úzd távol tőlünk az ítékezés indulatát, amikor mások hitét, kegyességét akarjuk mérlegre tenni. Te nyisd meg szemünket a testvérré, akit azért hívtál el a veled való közösségbe, hogy élete legyen, és általa is éltesd a közösséget. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörögünk azért, hogy egyházad és benne minden Krisztus-tanítvány azon az úton járjon, amelyre elhívtad. Könyörögünk az evangélium hirdetéséért – azokért, akik szószéken állva prédikálják igédet, és azokért, akikre a leghétköznapibb közösségekben bízta a rólad szóló tanúskodás feladatát. Segíts megszabadulnunk az üres frázisoktól, adj nekünk friss szavakat, friss gondolatokat, de legfőképpen add éltető Lelkedet szavainkba, tetteinkbe. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörögünk azokért, akik eddig nem tudtak vagy nem akartak egyházad közösségében élni. Köszönjük neked, hogy Fiadban azért jöttél, hogy megkeresd az elveszettet. Ezért remélhetjük, hogy te mindenkizet találj utat: a fájdalomba bevezetethez, az élet felszínességébe kopothoz, a téged félreismerőhöz, a té-

ged nem keresőhöz. Atyánk, tégy minket eszközeiddé, hogy megtaláld az elveszettet. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörögünk azokért, akik az emberi gonosztságtól szenvednek. Azokért, akiknek a mi feleslegünkben sem jut mindennapi kenyér és tiszta ivóvíz. Azokért, akiknek nincs otthonuk, nincs munkájuk, akik értelmetlen cél nélkül élnek mindennapjaiknak. Segíts, Urunk, hogy igazságosabb és emberibb világot építhessünk ezen a földön, és nyisd meg a szemünket arra, amit ezért nekünk kell megtennünk. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lelkés:] Mennyei Atyánk, köszönjük neked, hogy gyermekeidként könyöröghetünk hozzád. Tartsd meg bennünk ezt a bizalmat, hitet életünk minden napján, a mi Urunk Jézus Krisztus által. Ámen.

Istenem úgy szeret

ÉNEKKINCSTÁR

► „Mily szép és gyönyörű, ha a testvérek egyetértének...” – hangzik a Szentháromság ünnepe utáni tizenhetedik vasárnap bevezető zsolttárának (introitusának) antifónája a 133. zsolttár szerint (Zsolt 133,1; LK).

Ezen az ünnepen az evangélium szavai az ógyházi perikópa alapján a vízkóros szombati meggyógyításáról beszélnek, illetve alázatosságra és jótékonyosságra intenek: „Mert aki felmagasztalja magát, megáláztatik, aki pedig megalázza magát, felmagasztalatik.” (Lk 14,11) E gondolatok visszaköszönnek az epistolai szakaszban, mely arra tanít, hogy „egy az Úr” (Ef 4,5), s csakis övele és öbenne lehetünk alázatosak, türelmesek, szeretettel teli, békés emberek a hit és a keresztség által.

E vasárnap témája: Krisztusban egy az egyház. Az ünnep graduáléneke az Istenem úgy szeret (EÉ 446), mely Ahasverus Fritsch (1629–1701) dallamával – kinek csupán ez az egyetlen dallama szerepel az Evangélikus énekeskönyvben – s Christian Fürchtegott Gellert (1715–1769) szövegével található meg énekeskönyvünkben.

Gellert szegény körülmények között élő evangélikus lelkészcsalád ötödik gyermekeként látta meg a napvilágot. Teológiai tanulmányokat folytatott, majd elsősorban költésszettel, retorikával, erkölcsfilozófiával foglalkozott, s korának, a 18. századnak a legkedveltebb költője volt hazájában, Németországban.

Talán legismertebb szövege az énekeskönyvünkben saját dallamával megtalálható 58. ének, a Mily nagy az Úr kegyelmessége. Igen nagy népszerűségnek örvendett 1757-es keltezésű Geistliche Oden und Lieder című kötete; ebből való mai énekünk is.

A költő „vallásos ódáinak és dalainak” szövege több zeneszerzőt is megihletett, például Carl Philipp Emanuel Bachot, a nagy Johann Sebastian másodszülető fiát vagy a neves bécsi klasszikus zsenit, Ludwig van Beethovent.

Ami az énekeskönyvünkben használt

dallamot illeti, az eredeti szövegnek ez a második dallamváltozata. Az ének közepén modulatív, illetve szekvenciális fordulatokkal találkozhatunk, mely a korszak énekei között nem számít szokatlannak, hiszen a 17. századi korálók már egyéni szerzemények az előző kor anonim jellegű énekeihez képest. A dallam népszerűségét mutatja, hogy Johann Sebastian Bach négyyszólamú korálfeldolgozásai között öt harmonizáció is megtalálható hozzá.

Az ének első két verse az Úr irántunk való szeretetéből kiindulva világítja meg számunkra, hogy nekünk is szeretnünk kell felebarátainkat. Azonban nem szabad tétlenül várnunk ember-társunk segítségkérésére. Ha igazán tudjuk, mi a felebaráti szeretet, mi előzünk meg az ő „ínségét, bánatát”. Az Efezusi levél soraira utalva – „Egy a test, és egy a Lélek, aminthogy egy reménységre kaptatok elhívást is...” (Ef 4,4) – a harmadik strofa ezt is a szeretet gondolatával egészíti ki.

A Szentírás szavait jelenlegi földi életünkre és gondjaira, problémáira felelteti meg a költő. „Te hozzám mindennap / Kegyelmes vagy, Istenem, / S én ne lennék-e jó / Ahhoz, ki vét ellenem?

/ Segíts azt szeretni, / Kinek te Atyja vagy, / Akihez jó voltod, / Mint énhozzám, oly nagy!” (4. versszak) Végül az utolsó vers a megváltás misztériumát tárja elénk Jézus Krisztus által, s mintegy dicsőségmondással (doxológiával) zárja a verset.

E heti főénekünk legfontosabb feladatunkról, az egymás iránti szeretetről és megbékélésről szól, mely magának az Úristennek a szeretetéből táplálkozik. Énekeskönyvünk Keresztyén élet című fejezetében található, s rimel a Szentháromság ünnepe utáni tizenharmadik vasárnap énekére, Sántha Károly nyolcvan éve elhunyt evangélikus lelkész versére: „Testvéreim javáért / Fáradnom, küzdelem / Adj erőt, örök Isten, / Én édes Istenem.” (EÉ 455) Másik vezérgondolata az, hogy egy test tagjai vagyunk, s ha ez így van, akkor bizonyosak lehetünk Luther szavaiban: „...mihelyt a legkisebb baj ér, ég és föld, valamennyi angyal és szent mellettünk kiált.”

Zárógondolatként hadd térjek vissza az introitus zsolttár antifónájához, de immár Károli Gáspár fordítását használva: „Ímé, mily jó és mily gyönyörűség, a mikor együtt lakoznak az atyafiak!”

■ ABÁFFY NÓRA

Strong woman

Heinemann Ildikó iktatása

► A Vecsési Evangélikus Egyházközségben szeptember 7-én Krámer György, a Dél-Pest Megyei Egyházmegye esperese ünnepi istentisztelet keretében iktatta be hivatalába Heinemann Ildikót, a gyülekezet megválasztott lelkészét.

FOTO: SZABÓ JUDIT

Ildikó huszonkét éven keresztül szolgált a Gyómi Evangélikus Egyházközségben, egy éve a kórházmissziói szolgálat munkatársa; négy gyermek édesanyja. Egy társadalmi szervezet aktív tagjaként részt vállal a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok esélyegyenlőségének megteremtését szolgáló programok szakmai munkájában.

A lelkészről igehirdetésében (Lk 18,35-43) megfogalmazta saját választását is Jézus „Mit kívánasz, mit tegyek veled?” kérdésére: „Amit a vak kért: Uram, hogy

lássak. Lássam a gyülekezetet, a segítségre szorulókat, a lehetőségeimet és a korlátaimat.”

Krámer György az újrakezdők klasztrikus igeszakasa alapján (2Móz 16) elhangzott igehirdetésében azt kívánta a

gyülekezetnek és lelkészének, hogy képesek legyenek felismerni és elfogadni az Istentől kapott újrakezdés lehetőségét. S habár az új kezdetét beárnyékolhatja a kiszámíthatatlanság, a bizonytalanság, az ismeretlenről való félelem, tudnunk kell, hogy a változás eredményességéhez az Úr adja a segítséget.

Az újonnan beiktatott lelkészről személyesen köszöntötték egyházi és világi vezetők, valamint a vecsési gyülekezetből nyugdíjba vonult két elődje, Rezsény Miklós és Marschalkó Gyula.

Breboszkyné Pintér Márta, a Női Missziói Szolgálat vezetője köszöntőjében idézett egy Afrikában használatos angol kifejezést: strong woman, vagyis erős asszony. Ezen a forró őszi napon tanúi lehettünk egy lelkiépítő erő gyülekezet és lelkész egymásra találásának. S hogy honnan ez az erő, azt jól tudjuk: „De akik az Úrban bíznak, erejük megújul...” (Ézs 40,31)

■ BERÉNYI TÜNDE

A kétnyelvűség érték és lehetőség

Lelkésziktatás Rimaszombatban

► „Mily gyönyörűség, íme, lásd, amikor az atyafiak együtt muzsikálnak” – e sorok írója a 127. zsoltár szavait és Sumonyi Zoltán zsoltárparafrázisának dalamát dúdolta szeptember 6-án a rimaszombati evangélikus templomban Liszák Viktória lelkészről iktatásán, ahol a magyar és a szlovák hívek együtt – de mindenki a maga nyelvén – énekeltek az egyházi énekeket.

Az 1786-ban épült rimaszombati evangélikus templom és a mellette álló parókia falai ismét megteltek élettel, énekkel. Tudni véltük, hogy most, ha egy napra is, de helyreállt az egyensúly. Keveredett a magyar és a szlovák szó, de mindnyájan tudtuk: ez így van jól.

Milan Krivda igehirdetésében Mt 7,24-27 alapján a sziklára épített város képét használta fel arra, hogy kiemelje: a gyülekezet mindaddig szilárd alapokra építkezik, amíg Jézus Krisztus van a középpontban: Jézus Krisztusban érték a gyülekezet többnyelvűsége.

Milan Krivda, Liszák Viktória és Fabiny Tamás

Az akár történelminek is nevezhető ünnepi alkalmon magyarországi és szlovákiai egyházi és városi vezetők részvételével Dušan German esperes iktatta be hivatalába Liszák Viktória (Viktória Lisáková) lelkészről. Az iktatási liturgiában – nem csupán jelképes elemként – az esperes átadta a lelkésznek a templom kulcsát, valamint egy magyar és egy szlovák nyelvű Bibliát ajándékozott neki.

„Esetemben a jelképeken túl a lelkészi munka legfőbb meghatározója a kétnyelvűség, mely mindenekelőtt érték és lehetőség” – fogalmazta meg a magyar nemzetiségű Viktória. Az újonnan beiktatott lelkészről teológiai tanulmányai után már élt ebben a közösségben, tehát nem ismeretlen „terep” számára a gyülekezet.

Az istentiszteleten igehirdetéssel szolgált Milan Krivda, a Szlovák Evangélikus Egyház Nyugati Egyházkerületének püspöke és dr. Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Egyházkerületének lelkészi vezetője.

■ CZÖNDÖR ISTVÁN

Nagyobbra újítottak

► Kulcsátadás, házszenelés Rákosszentmihályon. A parókia udvarán még a háború előtt építettek fel egy szoba-konyhás lakást az evangélikus számára. Egymást váltották lakói, és végezték szolgálatukat, de a leromlott épületben már öt éve nem lakott senki. Am a gyülekezet ebbe nem nyugodott bele. Szüntelen imádságuk tárgya most elkészült, és szeptember 7-én, vasárnap Győri Gábor esperes felszentelte a felújított és megnagyobbított lakást.

évfordulóról is megemlékeztek) tartja énekpróbáit és hangversenyeket a Kölcsey Ferenc Általános Iskola, illetve a Varázs Óvoda is itt rendezi karácsonyi ünnepi alkalmait.

Az építkezés hét éven át tartott. Medve Lajos másodfőfelügyelő és munkatársai – akik Reppert Béla mérnök terveit megvalósították – megérdemelten kaptak köszönetet jó munkájukért.

Győri Gábor esperes Jer 32,26 alapján arról beszélt, hogy mennyire bízhatunk Istenünkben, aki így tesz biztosságot magáról: „Én vagyok az Úr, minden élőknek az Istene.” Meg lehet kapaszkodni ígéretében, ő teljesíti azt.

Az építkezés egyházi és önkormányzati segítséggel, illetve saját erőből valósult meg.

■ TÓTH-SZÖLLŐS MIHÁLY

FOTO: FANÓ GÁBORNÉ

A Rákosszentmihály-Sáshalmi Evangélikus Egyházközségben nagy szükség van az egyházi szolgálatára. A templomot és gyülekezeti termet folyamatosan készenlétben kell tartani: rendszeresen itt a különböző egyházakhoz tartozó XVI. kerületi fiatalok taizéi imaközösségi együttlétei; a kerületi pedagógusok erőszakmentes kommunikációt tanulhatnak; most indul tanfolyam a Lelki kibeszélő műhely keretében, melyen a hallgatók akkreditált képzésben részesülhetnek; ezenkívül a teremben tartják a gyülekezet minden rétegének összejöveteleit. Az idén hetvenöt éves templomban (a délelőtti istentiszteleten erről az

Becszengetés után

„Ha az Úr nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők. Ha az Úr nem őrzi a várost, hiába vigyáznak rá az őrk. Hiába keltek korán, és feküsztek későn: fáradsággal szerzett kenyeret esztek. De akit az Úr szeret, annak álmában is ad eleget.” A 127. zsoltár sokszor idézett mondatainak különös csengésük van most, az új tanévre való becszengetés után pár nappal. Bizony jól tudták már a régiek is, hogy új tanévet – akár új tanévet is – kezdeni csak Isten segítségével és áldásával tud az ember.

Ma is vannak olyanok, akik nem fedkeznek el erről, mert tudják, hogy ez az ősi bölcsesség nem idejétmúlt tudomány. Ma is erő és reménység van benne és vigasztalás meg bátorítás is. Ezért egyházaik által fenntartott iskolákban mindenütt szokás – nemcsak tanévnyitó ünnepélyeket tartottunk két héttel ezelőtt, hanem veniszentekra, a Szentlélek Úristent segítségül hívó istentiszteletekre is hívogattak a harangok.

Mint ahogy minden intézményünkben, 451. tanévének kezdetén a közelmúltban alapított Prónay Sándor-díjjal elsőként kitüntetett soproni líceumban és legifjabb iskolánkban, a malomsoki gyülekezet fenntartásában első tanévet kezdő marcaltői Kmety György Evangélikus Általános Iskola és Óvodában is Is-

ten nevében kezdtük az új tanévet. Nem is lehetne másképp, hiszen tudjuk, hogy emberé a munka, Istené az áldás!

Istennek legyen hála, elmúlt az az idő, amikor sokakat megfélemlített és félrevezetett a diktatúra hivatalos, uralkodó ideológiája: a tudomány és a hit nem fér meg egymás mellett. Aki képzett és okos, az nem lehet vallásos, aki pedig hívó ember, az csak buta és maradi lehet. Ha hivatalos állami ideológiaként már nem emlegetik is ezt az ostoba és hazug mondatot, azért nem tagadhatjuk, sok kortársunk gondolkodik így ma is.

A szekularizáció, az Istennel nem számoló, rendjével nem törődő libertinista korszellem és életforma hatása alól kevesen tudják kivonni magukat. Ilyen lelki, szellemi környezetben különösen fontos feladata egyházunk iskoláinak, hogy fiataljaink ne csak „kimunkált emberfők” legyenek, hanem úgy ismerjék meg a tudomány eredményeit és a teremtet világot, hogy a feltároló titkokon túl megtapasztalhassák Isten teremtő hatalmának valóságát és szeretetének csodáját is.

Az ősi tanítás, az ora et labora (imádkozzál és dolgozzál) igazságát felhasználva úgy is mondhatjuk ezt, hogy Isten rendje szerint az ember életében nem

ÉGTÁJOLÓ

szakadhat el egymástól az oratórium és a laboratórium. Albert Einstein, az egyetemes tudomány egyik óriása mondta: „Nem tudok elképzelni olyan eredeti tudóst, akinek nincs mély hite. A szituáció talán kifejezhető egy képpel: a tudomány vallás nélkül béna, a vallás tudomány nélkül pedig vak.” De idézhetünk egy másik Nobel-díjas fizikust is. Max Planck szerint „ha valaki csak belekörtöly a tudomány poharába, hitét is elveszítheti, de ha kiüríti a tudomány poharát, akkor a mélyéről Isten arca mosolyog rá”.

Előkerestem az egy esztendővel ezelőtt ugyanebben a rovatban, a szeptember 13-i lapszámban megjelent írásomat. Valójában nem ért meglepetés, de azért nagyon elsomorodtam, hogy egy esztendő múltán is időszerűek azok a sorai, amelyekben a nehézségekről, feszültségekről okozó nézeteltérésekről, az állami finanszírozással kapcsolatos bizonyta-

lanságokról írtam. Ezen a téren lényegében semmi nem változott. Különösen a kistelepek iskolái vannak egyre nehezebb helyzetben, a minimálisan előírt osztálylétszám emelése is őket veszélyeztet leginkább.

Még egy fontos kérdésről kell szólnunk itt. A tanévkezdés izgalmi közben különösen is ránk nehezedik tragikus demográfiai helyzetünk terhe. A születések számának fokozatos csökkenése és mindaz, ami ebből következik: iskolabezárások és -összevonások, pedagógus-elbocsátások, előregedő népesség s végső soron fogyó nemzetünk sorskérdései.

Talán még nincs túl késő. Talán. De hogy valóban ne legyen túl késő, ahhoz sokaknak meg kellene hallaniuk a már idézett 127. zsoltár szavait: „Bizony, az Úr ajándéka a gyermek, az anyaméh gyümölcse jutalom. Mint a hős kezében a nyílak, olyanok a serdülő ifjak. Boldog az az ember, aki ilyenekkel tölti meg tegét...”

Vitán felül áll, hogy az úgynevezett gyermekvállalási kedvet meghatározóan befolyásolja a kormányzat adó- és családpolitikája, a gyermekneveléssel járó terhek növekedése, de a közgondolkodás is, amely szinte teljesen kitorlta szótárából az áldozatvállalást – hogy csak a legfontosabbakat említsük. Én mégis azt hiszem, hogy akik ismerik és

elfogadják Isten teremtő akaratának rendjét, azok döntésüket nem a korszellem és a szikár gazdasági számítások hatására hozzák meg...

Kedves olvasó! A ránk mosolygó, a szíve titkait Jézus Krisztusban feltároló Isten arcát saját erőnkkel, önző tudálékossággal nem fedezhetjük fel. Sok minden – a bűn ezernyi következménye, a ránk nehezedő terhek, a természeti katasztrófák, a sokarcú emberi szenvedés – eltakarja előlünk. Éppen ezért olyan fontos, hogy a tanév kezdetén – de ne csak most, hanem életünk minden napján – segítséget kérjünk tőle, aki megígérte, hogy „menyei Atyátok [ad] Szentleket azoknak, akik kéri tőle” (Lk 11,13).

Veni Sancte Spiritus – Jöjj, Szentlélek Úristen!

Ittész János püspök Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Közösek az imádságban

Biblikus konferencia Szegeden

► **Idén huszadik alkalommal gyűlt össze Szegeden számos európai teológus a nemzetközi biblikus konferencia alkalmából. Az augusztus 31. és szeptember 2. között megrendezett ülésorozat témája a „Biblia szíve”, az imádság volt.**

„Egy 2008-as felmérés szerint Kelet-Közép-Európában az emberek 81%-a hisz Istenben, és 72%-a valamely nagy történelmi egyház tagja. Viszont eltérő, hogy a hívek mennyiben követik saját egyházuk hivatalos véleményét, és fogadják el vezetőik nézetét” – írja közleményében a szervező, Benyik György, a Szegedi Hit tudományi Főiskola professzora. Azért az imádság a konferencia témája, mert ez az egyetlen közös pont, amelyben a hívek egyek, hiszen az imádkozással „belekapcsolódnak az évezredek, megszakítás nélküli érzésvilágba, és átörökítik a bibliai imák irodalmát”.

A két nap folyamán Anna hálaénekétől (1Sám 2) a zsoltárokon át egészen a *Jelenések könyvéig* elemezték a teológusok a különböző könyörgési formákat.

Hausmann Jutta, az Evangélikus Hittudományi Egyetem professzora már régóta előadója a konferenciának, ezzel is kiérdemelte a huszadik évforduló alkalmából kiosztott *A Konferencia Barátja* díjat.

Idén a 114. zsoltár történeti és kozmikus vonatkozásait elemezte a hallgatóság előtt. A laikus érdeklődők számára is érthetően felvezetett gondolatok központjában annak a vizsgálatát állt, hogy miként

reagál a természet Isten megjelenésére: a hegyek ugrádoznak, mint a kosok, a tenger elfut – és ezzel az egyiptomi kivonulást segítik, hiszen síkságot teremtenek a mozgásukkal.

Az evangélikus professzor magyar nyelven tartott előadást, és örömet fejezte ki, hogy az öt követő Božo Lujic zágrábi professzor pedig horvátul szól a közönséghez, hiszen – mint elmondta – a teológiai szaknyelv nem szabad, hogy csak egy nyelven szólaljon meg.

A biblikus konferenciához több rendezvény is kapcsolódott. A szegedi Móra Ferenc Múzeumban szeptember 1-jén nyitottak meg egy bibliai témájú múkinckeskből összeállított tárlatot „*És látta Isten, hogy jó...*” címmel, melynek kuriózuma a Kelet-szlovákiai Múzeumból származó gyűjtemény, a negyvennégy gótikus és barokk műtárgyból álló kassai múkinckesgyűjtemény. A kiállítás egyes darabjai elgondolkodtató látványt nyújtanak elmozdítva eredeti helyükről, a templomból.

Egy új vállalkozás születésénél is jelen lehetnek a konferencia résztvevői: Szent Gellért fesztivál néven zenei koncertsorozat indult el a hittudományi főiskola és a Szeged–Csanádi Egyházmegye támogatásával; a programot Robert Christian Bachmann svájci és Yoon Kuk Lee dél-koreai származású, nemzetközileg elismert zenész neve fémjelte. A kínálat a gitár-fuvala duótól egészen a rendezvényre létrehozott Szent Gellért Akadémiának – a fesztivál hivatalos szimfonikus zenekarának – a hangversenyig terjedt, amelynek méltó helyszíne volt a szegedi dóm.

■ KOCCOR KINGA

Miseruha Mátyás palástjából

A mintegy ötszáz év közép-európai egyházművészeti alkotásaiból nyílt kiállítást a Biblia évének apropóján rendezték meg a szegedi Móra Ferenc Múzeumban. Az „*És látta Isten, hogy jó...*” című tárlatra nemcsak a helyi egyházi gyűjteményekből, hanem Pannónhalmáról, Kasásról és a lengyelországi sandomierzi püspökség kincstárából is hoztak értékes, szemet gyönyörködtető műtárgyakat a Tisza-parti városba.

A szegedi múzeum gyűjteményébe 1925-ben került egy 16. századi ismeretlen firenzei mester nyárfa táblára festett olajképe, mely az angyali üdvözlést ábrázolja. A mű helyreállítására 2007-ig kellett várni, ekkor kezdte el negyedmagával Kovács Zsuzsa restaurátorművész az öt hónapig tartó munkát. Ennek során a képtáblát darabjaira szedték, a korábbi megerősítéseket, kiegészítéseket és átfestéseket eltávolították, konzerválószerrel kezelték, majd a mű a tömítés, a restaurálás és a lakkozás után nyerte vissza eredeti szépségét. (A festményt júniusban, a múzeumok éjszakáján mutatták be a nagyközönségnek, majd a szeptember 1-jén megnyílt bibliatárlat egyik legértékesebb darabjaként került a kiállítóterembe.)

A kassai Kelet-szlovákiai Múzeumból a hajdani felső-magyarországi templomok, kolostorok negyvennégy faragott műtárgyat – gótikus és barokk szárnyas oltárokat, faszobrokat és miseruhákat – hozták Szegedre. A tárlat látogatóit a négy evangélista 1740 körül készült aranyozott szobra fogadja. A kiállítás érdekes darabja egy – W. Z. monogrammal jelölt – ismeretlen szepességi szobrász által faragott oltár, melynek központi témája az oroszánverembe vetett Dániel próféta.

A legrégebbi műtárgy Késmárkról való, a faszület 1400 körül készült. Az egyik teremben három méter magas, 1490 körül – szintén szepességi mester

által – faragott megfeszített Krisztus tekint ránk.

A pannónhalmi bencés apátság gyűjteményéből a képeken kívül értékes kelyhek, ereklyetartók és miseruhák érkeztek Szegedre, többek között az a liturgikus öltözék, mely a hagyomány szerint Mátyás király palástjából készült, miután a reneszánsz uralkodó egy látogatása során megszánta a meglehetősen

adományozott, fémszállal hímzett miseruha. A múzeumban megtekinthető az a magángyűjteményből kölcsönzött, 1481-ben nyomtatott Szentírás is, melynek fából faragott betűkkel nyomott iniciálét kézzel színezték ki.

A színes kiállítási anyag nemcsak öt évszázad egyházművészetének, hanem a bibliai eseményeknek is megfelelő keresztmetszetét adja Ádámától az egyház

FOTO: KOCCOR KINGA

kopottas öltözkében miséző papot. A sandomierzi püspökség kincsei közül flandriai mesterek keresztiszemes hímmel készült képeit láthatjuk, melyek a zsidó ósatyák történetébe engednek bepillantást, valamint egy 16. századi németalföldi festőiskolában készült, Jézus körülmetélésének történetét ábrázoló oltárszárnyat állítottak ki.

A helyi egyházi gyűjtemények kincseiből egyebek mellett feszületeket és Mária-szobrokat mutatnak be. Különösen szép darabja a kiállításnak a ferences szerzetesrend számára Mária Terézia által

megalapításáig. A kiállítóterem között elhelyezett táblákon a bibliai könyvek keletkezésével és a Szentfölddel ismerkedhetnek meg a látogatók. A kiállítás ekképpen – azonkívül, hogy szép – az ismeretterjesztés szempontjából is kiemelkedő programja lett a Biblia évének.

■ LÁSZLÓ JENŐ CSABA

Az „*És látta Isten, hogy jó...*” című kiállítás 2009. március 1-jéig tekinthető meg a szegedi Móra Ferenc Múzeumban. Nyitva naponta 10 és 17 óra között; a hétfő szünnap.

„Van kiút”

Egyházaink és a civil szféra szerepe a 21. században – Társadalmi nehézségek és a kivetető út címmel rendezett fórumot szeptember 4-én a Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP) Barankovics István Konzervatív Izraelita Műhelye a nyíradonyi önkormányzattal együtt. A Debrecen melletti település íyert még nem látott: hazai és erdélyi egyházak vezetői, valamint társadalmi életünk kiválóságai érkeztek a Móriscs Zsigmondról elnevezett művelődési házba, hogy együtt keressék a kiutat hazánk válságos helyzetéből. Jelzi az elkötelezettséget, hogy szünet nélkül több mint öt órán át tartott a konferencia; sokan az udvaron is álltak.

Mások mellett Erdő Péter bíboros, prímás, Bölcskei Gusztáv református püspök, zsinati elnök, Tempfli József nagyváradi római katolikus megyés püspök, Török László Király-hágó melletti református püspök, európai parlamenti képviselő, Jókai Anna író, Papp Lajos szívbész és Semjén Zsolt, a KDNP elnöke szövegétől, annak lelki, szellemi háttéréről és a kiút megtalálásáról. Közreműködött Pitti Katalin opera-énekesnő és Mohai Gábor előadóművész.

Istentiszteleten a piknikezők

Immár hagyományosan a Somogy megyei Kötcsé ad otthont a Polgári Magyarországi Alapítvány kora őszi „polgári piknikének”. Szeptember 7-én, vasárnap a találkozón megjelentek többsége részt vett az evangélikus gyülekezet istentiszteletén, amelyen ezúttal – Caims-Lengyel Henriett helyi lelkész mellett – dr. Fabiny Tamás szolgált. (Az Északi Egyházkerület püspöke pályája elején négy éven át volt kötcséi lelkész.) A 84. zsoltár alapján tartott igehirdetésében a püspök felidézte a 18. században Németországból Kötcsére települt evangélikusok hitét és egyházszerepét. Utalt arra, hogy a vallásüldözés során felgyújtott fatemplom helyére a hí-

vek hamarosan kőtemplomot emeltek. „Máig ható tanulsága van annak, hogy üszkön, hamun és romokon is új templomot lehet építeni. Minden egészséges társadalom él az egyház értékteremtő szolgálatával. Isten hajlékában mindenki otthonra találhat. Kányádi Sándor verse ma is érvényes: »Lábad ősi ösvényre ismer. / Akármikor jössz, / Itthon van az Isten«” – mondta igehirdetésében a püspök.

A képen a templom kapujában Fabiny Tamás püspök, Orbán Viktor, a Fidesz – Magyar Polgári Szövetség elnöke, Csókay András idegsebész és Szócs Géza költő látható.

► EvÉlet-infó

FOTO: CZONDOR ISTVÁN

► **„Az ország fővárosa Nyíradony. Még ha csak egyetlen napra is” – harangozták be a médiumok azt a konferenciát, amelyet szeptember 4-én rendeztek a város Móriscs Zsigmond Művelődési és Információs Házában a Biblia éve gyűjteményében. Az Egyházaink és a civil szféra szerepe a 21. században – Társadalmi nehézségek és a kivetető út című tanácskozás nyitányaként Tasó László polgármester és Weisz Péter, a Barankovics István Konzervatív Izraelita Műhely elnöke a szellem embereinek legkiválóbbjaival való közös gondolkodásra kérte a jelenlévőket, akik együttesen kerestek kiutat napjaink morális válságából. Abból a sodródásból, amelybe hazánk került, s amelyben valamennyien fogódzókát keresünk.**

A konferenciára a helyiek és a környező településeken élők mellett határokon túliai is eljöttek. „Fennkölt érzés itt lenni” – mondta a tudósítónak egy Erdélyből érkezett vendég. „Olyan összejövetelről nem tudok, ahol a történelmi egyházak prominens képviselői, a civil szervezetek vezetői és közéleti személyiségek egyetlen közös rendezvényen fejthették volna ki a közélettel kapcsolatos álláspontjukat” – állapította meg a Kanadában élő, az eseményre hazalátogató Csókai János.

Vári Eta a civisvárosból érkezett Vácsi Lászlóval együtt a rendezést, az önkormányzat valamennyi munkatársa részéről tapasztalható vendégszeretetet dicsérte, no meg azt a médiaérdeklődést,

amely – mint fogalmaztak – „csak a legnagyobb botrányokéval mérhető”.

„Köszönet jár a városvezetésnek és a Konzervatív Izraelita Műhelynek, hogy megörvendeztetek bennünket ezzel a találkozóval.” „Egészen mostanáig nem tudtam arról, hogy a hazai zsidóságunk ilyen nagyszerű szerveződése van, mint a Barankovics-műhely” – ilyen véleményeket fogalmaztak meg az érdeklődők, mígnem megérkeztek az előadók.

látják a válságból kivetető utat; helyenként mélyfilozófiai helyzetelemzésüket – főleg az előadások utolsó harmadában – a moderátor tanulságos és elgondolkodtató igaz meséi, lelket simogató összekötő szövegei oldották föl.

Az előadásokat követően Latorcainé Ujházi Aranka ikonfestő nyújtotta át ajándékát, egyik alkotását, majd a Himnusz közös elneklésével zárult a délelőtti program. Az állófogadásra a Ha-

Papp Lajos és Weisz Péter

A tapsvihar elcsendesültével a rendezvény moderátora, Nagy Imre televíziós szerkesztő mondta el bevezetőjét, majd a színpadon elhelyezett asztalok mellől kérte mikrofonhoz az egyházi méltóságokat, a politika, a művészet és a közélet jeles szereplőit. A résztvevők kendőzetlenül fejtették ki, hogy miben

rangi Imre Rendezvénycsarnokban került sor.

■ DALMI SÁNDOR

A Duna Televízió szeptember 27-én, szombaton 12.05-től Isten kezében című műsorában sugározza a rendezvényről készült összeállítást.

Rendeljen padot reformációra!

Beszélgetés dr. Horváth Viktor városvédő egyesületi elnökkel

► „Na, ennél telepedjünk le egy kicsit!” – kérem a gödi Városvédők Egyesület elnökét az egyik maga készítette padnál. Már vagy fél óra járjuk a várost padtól padig, vasútállomástól kezdve templom- és temetőkertben át különböző közterekig. Nem ülünk rájuk, csak végigolvassuk őket. Ugyanis ezek a közterti ülőalkalmatosságok nemcsak kényelmesek, hanem egy-egy idézet is található a háttámlájukon.

Horváth Viktor, a világot járt egyetemi docens, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Biológiai Fizika Tanszékének oktatója a padok terén is újított, és különleges technikát fejlesztett ki: nem égeti, hanem – egy saját tervezésű berendezéssel – belevési a betűket a fába. Mivel a véset három-négy milliméter mély, akkor sem tűnik el, ha a fa felületét karbantartás miatt újra kell csiszolni.

– A „meditációs padok” ötletével sok évvel ezelőtt az amerikai Pittsburghben, egy parkban találkoztam. Ott ugyanis – meglepetésemre – egy Juhász Ferenc-idézet volt angolul beleégetve az egyik padba.

Amikor 2002 nyarán itt Gödön megalapítottuk a Városvédők Egyesületét, fő célkitűzésünk lakóhelyünk épített és természeti környezetének a védelme, fejlesztése és a város kulturális értékeinek a megőrzése, gyarapítása volt. Több utcában helyeztünk már el esztétikus, fából készült szemetesedényeket, felállítottuk a szoban forgó padokat – immár közel hatvanat –, kitakarítottuk a felsőgödi Karajos-patak medrét, amely fölé azután biztonságos fahidat emeltünk, illetve a Magyar Államvasutakkal együttműködésben megkezdtük a város három vasútállomásának a felújítását is.

– Ahogy a vonat megérkezik ezekre a megállóhelyekre, az ablakból kitekintő átutazónak is feltűnik a különbség a hagyományos, sokszor megrongált, összefirkált, néha háttámla nélküli, illetve az Önök által készített és karbantartott, esztétikus padok között.

– Az alsógödi állomásra 2006 márciusában kerültek ki az egész országot tekintve is egyedi, általunk saját kezűleg készített, idézetekkel díszített padok. Együttal lemeszeltük a betonkerítést, megmetsztük a fákat, összegyűjtöttük az állomás környékén a szemetet, és itt is új hulladékgyűjtő edényeket helyeztünk ki. Még ugyanannak az évnek a nyarán a felsőgödi állomáson is sikerült látványos változásokat elérnünk: nemcsak új padokkal, hanem egy ivókúttal is gyarapodott a terület. A virágtartók, kandelaberek lefestésével szép váróhelyet alakítottunk ki. Következő nagy célunk a gödi állomás megszüntetése, ami reménység szerint már nem várat sokáig magára.

– Milyen volt a fogadtatás, amikor két évvel ezelőtt bekopogtattak az ötletükkel a MÁV illetékeseihez?

– Először meglepődtek, de megbeszélve a terveket nyitottan álltak az ügyhöz, és hároméves szerződést kötötünk. Ennek értelmében ők adják a faanyagot, mi pedig elkészítjük, felállítjuk és folyamatosan karbantartjuk a padokat.

A gödi evangélikus templom előtt lévő reformáció emlékpadon Horváth Viktor – a pad háttámláján Luther-idézet olvasható

kat. A háttámlákra kerülő idézetek kiválogatásában ők is részt vesznek.

– „Pest Megye önkormányzata Kulturált Települési Környezet díjat adományoz a gödi Városvédők Egyesületének az ötletes és igényesen kivitelezett »beszélő padok« telepítéséért, melyek oktató-nevelő hatásuk mellett hozzájárulnak a gödi városkép szébbé tételéhez” – olvasható a tavaly decemberben kelt oklevélen. Ez az elismerés önmagáért beszél...

– Nagy örömmel vettük át ezt a kitüntetést, amely velünk együtt a MÁV vezetőinek is szól, nélkülük ugyanis nem indulhatott volna el ez a program. „Beszélő padjaink” immár más településeken is megtalálhatók. A díj nem remélt megtiszteltetés volt, hiszen korábban sokmillió önkormányzati fejlesztések kaptak hasonló kitüntetést. De ha lehet, akkor még ennél is nagyobb elismerés az, hogy a lakosság nagyon pozitívan áll ezekhez a padokhoz. Ezt nemcsak a visszajelzések mutatják, de az is, hogy vigyáznak rájuk, és csak nagyon ritkán kell rajtuk rongálásokat javítanunk.

– Milyen jellegű idézetek kerülnek a háttámlákra?

– Igyekszünk mindig vegyesen válogatni kulturális örökségünket hűen tükröző gondolatokból, versekből, bölcselletekből, vallásos szövegekből. Ez utóbbiak

kat keresztényként különösen fontosnak tartom. De vicces gondolatok, sőt néha meglepő képek – például optikai illúziók – is megjelennek padjainkon.

A tartalmat tekintve a feliratok kapcsolódnak az adott település vagy pad környezetének sajátosságaihoz. A szerzőket szándékosan mindig hátul tüntetjük fel, ezzel is gondolkodásra serkentve

A SZERZŐ FELVÉTELE

A magyar nyelv és könyv ünnepe a budai Várban

► Nyár végi gyönyörű idő fogadta a Szentháromság téri könyvünnep látogatóit. Kiadók az apró pavilonokban, padok és asztalok, virágdíszes színpad közepén. A közeli Mátyás-templom is megrendítette nagy ércharangját szeptember első péntekének délutánján.

Dr. Nagy Gábor Tamás polgármester megnyitóbeszédében hármast apropót említett: a Biblia évét, Mátyást és a reneszánsz évét, valamint a Nyugat című folyóirat centenáriumát. „Élni fog nyelvemben még soká a nemzet” – idézte Arany Jánost, majd így folytatta: „Megtartó erő a gyönyörű magyar nyelv. Kodály szerint a magyar népdal az egész nép tükré. Magunkra ismerhetünk benne, és mások ránk ismerhetnek. Mátyás király énekkarát mindenki a legjobbnak tartotta Európában... Babits őrzésre biztat, Kosztolányi a 20. század legfőbb feladatának nevezi nyelvünk ápolását. Az új században tovább kell vinnünk ezt a nemes gondolatot.”

Ünnepi beszédében dr. Monok István, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója a lehetőségekre utalt: „Ma, amikor Európa a fogyasztói társadalom korszakát éli, keresi az összetartó erőt. Politikai vezetői elutasítják a kereszténységet ilyen erőnek kijelenteni. Ezzel nem szereznek az alkotmány tervezésében. Ebben az összefüggésben a Biblia éve külön figyelemfelhívó jel lehet, s nem csak Magyarországon. Nálunk a reneszánsz évvel együttes emlékvé... A ma túlságosan magabiztos, a jövővel nem törődő emberének fontos, hogy a felkiáltójel a szem előtt legyen; legyen ez a Biblia!”

„Betűkből csillag fénye árad” címmel bibliakiállítás is nyílt Budavárban. A dr. Ötvös László kutató és lelkész csodálatos gyűjteményéből rendezett tárlatot Cseh Károly költő, műfordító nyitotta meg.

Bánffy György önkéntes csapatot hallgattunk a Szentírásból, felolvasta

Széchenyi naplójának legszebb lapjait, nagy magyar költők műveit. A színművész ezúttal Sediánszky János íróval, rádiós újságíróval beszélgetett. Gryllus Dániel és Vilmos hangversenyén a Hegyi beszéd időtlen üzenetei elevenedtek meg a zene nyelvén.

A szombat délelőtt a fiataloké volt. Az ez alkalommal bemutatott könyvek közül kiemelkedett Hegeudás Piroška riportkötete, Bereményi Géza – Cseh Tamás zenéjére íródott – százötven dalszövege, Zalán Tibor haikugyűjteménye, valamint Csáji László Koppány izgalmas esszékötete a sztyeppei civilizációról és magyarságról.

A nap legnagyobb felfedezése az ungvári Credo versenklő-együttes bemutatkozása volt. Az Ivaskovics József vezette fiatal csapat tiszta énekével, a kisebbségi létet felmutató zenéjével vitathatatlan sikert aratott. Gereben Ágnes Beszélgetések a Gulágról című kötetének bemutatója, illetve a szerzővel folytatott beszélgetés fájószép befejezése volt a találkozásoknak.

A perzselő vasárnap is gazdag programot kínált. Sediánszky János két filmje (Fortissimo – Kiáltás – Babits-portré; Esti Kornél éneke – Emlékezés a 100 éve született Kosztolányi Dezsőre) annyi év elteltével is méltó tisztelgés a két költőóriás előtt. Gyurkovics Tibor Még nem késő című filmje pedig szenvedélyes vita a költőről és az emberről.

A pódiumbeszélgetések közül Ágh István és Jókai Anna félórása volt a legértelmesebb. Bayer Zsolt és Jankovics Marcell új könyveit átszövi a történelem. Jó ez, vagy kényszerű állandóság? – erről valloztak a szerzők.

Turcsány Péter könyve (Wass Albert, a boldog-szomorú ember) és Koltay Gábor Adjátok vissza a hegyeimet című filmje a sokat vitatott erdélyi író hozta közelebb, rámutatva a legfontosabbra: mindvégig megmaradt szabad embernek, egész életében szülőföldje irónak. Ezért szaporodik olvasótábora, növekszik megbecsültsége – ahogyan a budai Vár könyvünnepé is, hiszen a vendégek között sok vidéki is volt.

■ F. F. L.

Költőpap-emléknap

A sárszentlőrinci gyülekezet szeptember 7-én emléknapot tartott egykori lelkésze, a neves énekköltő, Sántha Károly halálának nyolcvanadik évfordulóján. Igéhrdetéssel Gáncs Péter püspök szolgált; a közös ebéd után hangversenyt adott Finta Gergely orgonaművész, docens, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Egyházzenei Tanszékének vezetője és a Stella énekegyüttes.

Sántha Károly életútját – melynek ilusztrálására kiváló alkalmat nyújtott a templom sekrestyéjében rendezett kiállítás – Wulfné dr. Kinczler Zsuzsanna, az említett tanszék adjunktusa mutatta be.

■ BAKAY PÉTER fékvétele

Bibliai alakok: Gád és Nátán

Sándor Endre legújabb könyve

Az elmúlt években sorra jelentek meg a Kálvin Kiadó gondozásában Sándor Endre nevezetes bibliai személyeket bemutató könyvei. Az egységes arculatot felmutató Bibliai alakok című sorozat legújabb kötetéből – Debóra, Sámson, Ruth, Eszter, Sámuel, Gedeon, valamint Józsué után – most Gád és Nátán próféta küldetését ismerhetjük meg jobban.

Az Ószövetség Gádról és Nátánról meglehetősen szűkszavúan emlékezik meg. Alakjukra árnyékot vet Dávid és Salamon dicsősége. Pedig az uralkodó és az Úr között nemegyszer ők voltak a közvetítők. Sőt 1Krn 29,29 szerint „Dávid király dolgai elejétől végig meg vannak írva Sámuel látnok, Nátán próféta és Gád látnok történetében”. Közülük mégis csak Sámuel próféta nevét találjuk meg a Biblia tartalomjegyzékében.

Sándor Endre jelen esetben nem csak az „első vonallal” foglalkozik. Dávid király mögül előbújnak a tanácsadók, akik

Isten akaratát, ígéretét, döntését vitték kellő időben és megfelelő pedagógiával a király elé. Mondanunk sem kell, hogy ezek között nem csak kellemes dolgok

voltak. Gád a Dávid által elrendelt népszámlálás, Nátán pedig Betsabé elcsábítása miatt indult az Úr súlyos ítéletével a király színe elé.

A nem egészen százdolagos kis könyvben tizenhárom történet által ismerhetjük meg a két próféta – ma is mindenki számára fontos mondanivalójú – üzenetét. Bár egy-egy példabeszéd után Nátánhoz hasonlóan már senki sem mutat ránk: „Te vagy az ember!” (2Sám 12,7), mégis magunkra vehetjük azokat a példázatokat, amelyek itt és most pontosan nekünk szólnak.

■ BERÉNYI MARIANNA

Sándor Endre: Te vagy az ember! – Gád és Nátán próféta üzenete. Kálvin Kiadó, Budapest, 2008. Ára 490 Ft. A könyv a Luther Kiadó könyvesboltjában (1085 Budapest, Üllői út 24.) és a Huszár Gál papír- és könyvesboltban (1054 Budapest, Deák tér 4.) is kapható.

HIRDÉTÉS

Énekeljete az Úrnak!

Biblia-év a Művészetek Palotájában

A Magyar Bibliatársulat szeretettel ajánlja az érdeklődők figyelmébe a 2008-as Biblia-év második központi rendezvényét, a Művészetek Palotájában szeptember 30-án megrendezendő hangversenyt.

MŰSORON:

- J. S. Bach: Magnificat, BWV 243. Előadják a Lutheránia énekkar és a Budapesti Vonósok. Vezényel: Kamp Salamon.
- Mendelssohn-Bartholdy: 42. zsoltár. Előadja a Debreceni Kollégiumi Kántus, a Psalterium Hungaricum énekkar és a Károli Gáspár Református Egyetem Soli Deo Gloria énekkara (karigazgatók: Arany János és Hargita Péter), valamint a Zuglói Filharmónia – Szent István Király Szimfonikus Zenekar. Vezényel: Berkesi Sándor.
- Arthur Honegger: Dávid király – szimfonikus zsoltár három részben. Előadja a Zuglói Filharmónia – Szent István Király Szimfonikus Zenekar és Oratóriumkórus. Vezényel: Záborszky Kálmán.

Jegyek kaphatók a helyszínen, a Concert és Media Kft. jegyirodáiban és az interneten (www.jegyelado.hu) 1700, 2600, 3500 és 4500 forintot áron.

Jegyzetlapok

Napló, 2008

Író a 21. században

Azt hiszem, ma sincs egyéb célja az írónak, mint hogy szembeszálljon a rontás erőivel, a szegények, az elesettek oldalára álljon. Még akkor is, ha ez a küzdelem ma teljesen hiábavalónak tűnik. Mindez a művében testesül meg, függetlenül a politikától. Feladata, hogy antennás emberként figyelje a mindennapokat, s tegye a dolgát, áldozatos életével jobbjátsa a világot.

Emellett másik fontos dolga a szépség teremtése a valóság egyre nehezebb terepén, amely soha nem mutatja valódi arcát, alságos és képmutató. Balzsamozza a legveszendőbbet a szeretet kegyelmébe, örökké lázadjon és törvénykezzen.

Legtöbbször hiába küzd a rontás ellen. Ha minden ellene van, és ereje fogytán, a drámai pillanatban Isten segíti, hogy a legpontosabb szavakkal fogalmazza meg az igazságot.

Élethelyzet

Van valami fájó, nehezen elviselhető mai életünkben. Fáradtak vagyunk és nyúzottak. Csak az öregek emberi nemessége, aggodalma az, amely még elviselhetővé teszi a mindennapokat. A fiatalok nem szeretik a bölcs időseket, akikről tanulhatnának, akik útravalóval látnák el őket. És nem igaz, hogy lehetetlen az életünk, kihalt a tisztesség. Nem vagyunk gazdagok, és a szegények, akik becstelenségek és nagylelkűek, egy jó szóért minden áldozatra képesek.

Madárember

Valami ünnep lehet, vagy halálának az évfordulója, mert többször is mutatták kalkuttai Teréz anya képét. Tudtam, de most újból belém villant, milyen öreg és apró emberke – mekkora lélekkel! Csontora fölött kék szegélyes fehér tunikában mosolyog, siet a betegekhez. Az egész földetke rendjének az anyja, a szegények legszegényebbejéti eteti, gyógyítja az elhagyottakat. Több ezren vannak, több száz házat tartanak fönn, de ez semmi ahhoz képest, hogy mennyi a rászoruló.

Nézem az arcát: száz ráncból barázdált, a keze: kőbütykös; faág ujjaival szüntelenül forgatja imamalmát. Ebből a nem szűnő imádkozásból merítette erejét. Az isteni folytonosságból és végzős reményből.

Az egyetlen út

Ha igazán keresztények vagyunk, akkor az Istenről és a hitről való beszédet bármikor elkezdhetjük, bármikor folytathatjuk. Mintha abba se hagytuk volna. Minthogy testvérek vagyunk a keresztben. Bánt, hogy erről egyre kevesebb szó esik. És Jézusról. Hiszen a lényeg: csak Krisztusban lehetünk keresztények, de akkor tőle származónak kell látszanunk. Am ez nem könnyű. Jézus közelében lenni és megfelelni nagyon nehéz. Krisztusi embernek lenni még nehezebb.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

HIRDETÉS

Sandon szeptember 20-án, szombaton 16 órakor emlékezünk meg a gyülekezet első lelkészéről, az énekköltőről, *Sántha Károlyról* halálának 80. évfordulóján. Vendégünk lesz *Karlné Csepregi Erzsébet*, Sárszentlőrinc lelkésze. Másnap, szeptember 21-én, vasárnap 10 órakor ünnepi istentiszteletet tartunk a gyülekezet anyagyülekezetéé válásának 140. évfordulóján. Igét hirdet *Ittész János* püspök. Az istentisztelet után az évfordulók emlékére a templomkertben elültetünk egy libanoni cédrust.

Paton szeptember 21-én, vasárnap 15 órakor hálaadó istentisztelet lesz a 145 éves templom belső felújításának elkészülte alkalmából. Igét hirdet *Ittész János* püspök. Szeretettel hívjuk ünnepi alkalmainkra!

HIRDETÉS

A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület, a Jókay család, a Jókay Alapítvány, a Bakonytamási Evangélikus Egyházközség, valamint Nagydem és Bakonytamási község önkormányzata ünnepi alkalmat rendez, melynek során megáldják a *Jókay-Ihász* család felújított síremlékét a hathalmi temetőben. A temetői alkalom szeptember 20-án, szombaton 14 órakor kezdődik, majd ünnepi istentiszteletet tartanak 15 órai kezdettel a bakonytamási evangélikus templomban, ahol megemlékeznek a száz éve elhunyt *Ihász Lajosról*, az egyházkerület egykori felügyelőjéről. Az istentisztelet keretében emléktábla-avatásra kerül sor. Az igehirdetés szolgálatát *Ittész János*, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke végzi.

BARANGOLÓ

Húszmillió éves lábnyomok között

Kirándulás egy ősvilági katasztrófa helyszínére

Érdekes kirándulást tehet geológiai közelmúltunkba, aki felkeresi az Ipolytarnóci Ősmaradványok Természetvédelmi Területet.

Bármerről érkezünk, elragadóan szép tájakkal találkozhatunk. Lankás dombok között, szépen művelt földek mellett, rendezett falvakon keresztül vezet az út. A kiránduló ismerkedhet a palóc építészeti sajátosságaival, földrajzi, történelmi érdekességekkel, de annak sem kell sokáig keresgélnie, aki útja során evangélikus templomot is szeretne felkeresni, hiszen számos lutheránus gyülekezet található a Nógrádi-medencében.

Szinte felsorolni is nehéz a térség kínálta lehetőségeket. Hollókőn az élő múzeumfalú és a vár, Szécsényben a kastély, Balassagyarmat a maga kisvárosi varázsával csalogatja a főváros felől érkezőket. Azok sem maradnak látnivaló nélkül, akik a másik irányból jönnek, hiszen Salgótarján és környéke is számtalan érdekességet kínál – hogy csak néhányra utaljunk a gazdag választékból.

Ipolytarnócon tábla igazít el, merre megyünk az irányt a bemutatóterület felé. Megérkezvén szépen kiépített parkoló és modern, minden igényt kielégítő fogadóépület vár. Ott, mindjárt a bejárat mellett láthatók a – nagy sajtónyilvánosságot kapott – bükkbányai ősfenyők, amelyek, úgy tűnik, végre nyugalmat letek szakértő kezek gondoskodása révén.

Hétszáz méterre van a fogadóépülettől a bemutatóvölgy bejárata, ahonnan csoportokban, vezető kíséretével indulnak a túrák az előre meghirdetett idő-

pontokban (nagyjából óránként). A nevezetes völgy, amely a „Gyurtyánkölöczi” nevű hajdanvolt százméteres fenynyómonstrum megkövesedett maradványait és számtalan más, tudományos különlegességet rejt, még nyáron is kellemesen hűs.

Az egyórás séta alatt igazi időutazást tehetünk. Visszatérhetünk a földtörténeti újkorba – pontosabban a harmadidőszaki miocén korba –, és megismerkedhetünk a körülbelül húszmillió évvel ezelőtti, letűnt világ állati és növényi maradványaival. A túravezető ismertetőjéből feltáru az országnyi tenger visszahúzódása után szárazra került területek élővilága és egy gigantikus vulkánkitörés katasztrófája. De nemcsak hallunk ezekről, hanem meg is nézhetjük a konzerválást elvégző kőzetek alól felbukkanó rétegeket, cápafogakat, ősmaradványokat.

A híres óriásfenyő maradványait védő pince mellett igazi csoda várja a látogatókat. Portyázó, vadászó, menekülő vagy éppen legelésző állatok több száz megkövesedett, eredeti csúszás- és lábnyomát tekinthetjük meg a bemutatóépületben. A tárlókból képet kaphatunk a környék hegységalkotó kőzetéről, és megismerkedhetünk az itt nagy mennyiségben megtalált levélenyomatok, cápafogak legszebb példányaival is. Majd elsőtétül a terem, és immár nemcsak képzeletben, hanem a szemünk előtt is megjelenik a múlt. A jegyváltáskor kapott szemüveg segítségével háromdimenziós film varázsolja elének az egykori tájat. Vadászó, legelő, dagonyá-

zó állatokat láthatunk a vászonról „kilépvé”, néha már-már szinte ijesztő közelségben.

A varázslat után rövid sétával jutunk a bejáratához, ahonnan a már ismert úton térhetünk vissza a parkolóba. A vállalkozó kedvűek választhatnak hosszabb, kalandosabb utat is, a ráérősebbek pedig a fogadóépületben lehetnek újabb különleges élmény részesei: egy úgynevezett 4D-s (négydimenziós) mozi nézőként speciális, mozgó székeken ülve élhetik át egy tértáru film izgalmait. (Igaz, ezt az egészen fiataloknak és az időseknek nemigen ajánlják.)

Igazán szép családi, közösségi, gyülekezeti program lehet az Ipoly menti természetvédelmi terület felkeresése. Kalandozás térben és időben, az emberiséget jóval megelőző korban. Egy lehetőség, amelynek révén – ismét – rácsodálkozhatunk teremtett világunk nagyszerűségére és sokszínűségére. Nyugodt szívvel ajánlhatjuk idősebbeknek és pici gyermekeknek egyaránt, hiszen kényelmes cipőben sem a távolság megtétele, sem pedig a terep nem okoz gondot.

A kirándulás előtt érdemes megismerkedni a lehetőségekkel. A belépőárakról, programokról, a túrák indulásának pontos idejéről, illetve az egyéb látványokról is bőveges és korrekt információt találunk az Ipolytarnóci Ősmaradványok Természetvédelmi Terület honlapján (<http://web.kvvm.hu/ipolytarnoc/>), továbbá a 32/454-140-es telefonszámon is érdeklődhünk.

■ GYARMATI GÁBOR

A holló, a kutya és a szarka

Hunyadi-várak Budapest agglomerációjában

► **A Mátyás-évfordulóhoz rendelt reneszánsz év jegyében felkerestük a budai Hunyadi-emlékhelyeket (EVElet 2008/14. szám), majd az igazságos király külhoni hódításai nyomában jártunk Sziléziában (2008/32.). Ezúttal egy-egy – Mátyás királyhoz is köthető – várrmot ajánlunk olvasóink figyelmébe, kiváló túracélpontot kínálva a történelmet szerető budapestiek és környékeliek számára.**

Az elmúlt évek régészeti és restaurációs munkálatai során régebbi látogatói számára is sok újdonsággal szolgál a Solyvár határában emelkedő Szarkavár. Az erődítményt Nagy Lajos király kedvelt híve, *Lackfi István* nádor építtette hatalmának megerősítése végett az 1300-as évek végén. A vár ezután a mindenkor uralkodói család tulajdonát képezte – *Luxemburgi Zsigmond*, majd felesége, később *I. Ulászló*, 1482-től Hunyadi Mátyás és fia, *Corvin János*, azután pedig *II. Ulászló* birtokolta –, de tulajdonosai között találjuk befolyásos főúri családok tagjait is.

A Szarkavár elsősorban vadászatok idején szolgálta urait, állandó lakóhelyként csak a várnagy és az állandó őrség számára szolgált. Az 1400-as években emelt várfalak és a gótikus stílusú palotaépület 1500 körül bővült jelentősen egy lakótoronnyal, a palotaépület megnagyobbításával, valamint reneszánsz stílusú elemek beépítésével. A 16. század elkövetkező időszakában még megerősítették védőfalait, de Buda 1541-ben történt török megszállása után elpusztult.

Az újratelepülő Solyvár lakói a 18. században építőanyagként hordták el a vár kőveit. Feltárása 1929-ben kezdődött meg, melynek során reneszánsz faragványok, kályhacsempedarabok, fegyverek és *I. Ulászló* korabeli pénzérmék kerültek elő. Huszonegyedik századi helyreállítása 2006-ban fejeződött be.

Családi házaktól körülölelve, kétélekes területén (Kutyavári út 40–42.),

eredeti környezetét megőrizve emelkedik Erden a Kutyavár falmaradványa. Az eredetileg nem is Érd, hanem a közepkorban itt található ősi Diósd területén felépített gótikus erődítmény valószínűsíthetően már az 1300-as évek végén állt, első okleveles említése 1417-re datálható. Napjainkig megőrzött nevét Mátyás ki-

kezet föld alatti alagúttal kötött össze a Kutyavárral. A törökök azonban nem rombolták le, hanem szintén vadászasként hasznosították.

Pusztulása az oszmán sereg kiűzésekor kezdődött, amelynek során *Lotaringiai Károly* 1684-ben megostromolta. Kőveit a környék újonnan érkezett telepe-

A solyvári Szarkavár részlete

rály idejében kapta, aki itt tartotta vadászbeitéit, és itt kaptak szállást a kutyákat felügyelő úgynevezett pecérek is.

Gazdag vadászcsákmány reményében, vendégeivel gyakran multságokat rendezve maga az igazságos is többször megfordult itt. Egy 1461-ben kiadott oklevelében a várat *Hédervány Imre* országbírónak adományozta a környező birtokokat egyetemben. A török időkben *Hamza* bég tulajdonában volt, aki Erden egy palánkvárat is emelt, amelyet a népi emlé-

sei hordták szét, ebből emelve a ma is álló Diósd több egykori lakóházát. 1840 tájékán – megmaradt falait felhasználva – vadászház épült a helyén, 1936-ban területén országzászlót emeltek. Ez utóbbi, valamint a Kutyavár alapkövei és egy jelentősebb falszakasza ma is áll, eltemetett része pedig feltételezhetően igen jelentős régészeti emlékekkel szolgál még az elkövetkező időszak múltkeresői számára.

■ REZSABEK NÁNDOR

A kétarcú egyetemes felügyelő

► **Kristóf Attila** a *Magyar Nemzetben* megjelent, *Misu-korszak* című írásában emlíket állított **Mihályfi Ernőnek**, a lap egykori főszerkesztőjének, megállapítva, hogy a **Pethő Sándor** által alapított lap szellemi és szakmai színvonalát megőrizte és továbbvitte, bár politikai és ideológiai értelemben nem a nemzeti érzelmek harcos elkötelezettje, hanem a hasznos kompromisszumok mestere volt (*Magyar Nemzet*, 2008. augusztus 23., 28. o.). Az újságírónak a néhai főszerkesztő rátermettségére, baráti gesztusaira, figyelmére és ötleteire vonatkozó megállapításai nyilván megállják a helyüket, mert mindezekről ő maga is meggyőződhetett. A cikkében írtak azonban Mihályfi Ernő tevékenységének csak az egyik részét érintették; az evangélikus egyházban játszott szerepe, elsősorban országos felügyelői működése nem került szóba. Ha ezt is megvizsgáljuk, kitérünk Mihályfi Ernő Janus-arca, kétarcú volta.

Mihályfi Ernő *Mihalovich Samu* béri evangélikus esperes idősebbik fia volt. Szüleinek sok problémát okozott, mert már ifjúkorában elszakította magát egyháztól, ellentétben két testvérével. Mint újságíró fiatalokora óta a politikai baloldalon állt.

Kezdetben semmiféle kapcsolata nem volt egyházával, azonban 1948-ban – amely évet a fordulat évének szokás nevezni, és amikor Mihályfi a köztársasági elnöki iroda vezetője lett miniszteri rangban – megkezdte kétes értékű „egyházi szolgálatait”.

Szabó Józsefnek Balassagyarmaton 1948. március 18-án tartott püspöki beiktatása után Mihályfi Ernő, mint a kormány képviselője, megbeszélésre toborozta össze az ünnepi közönséget. Az itt történetekről *Vladár Gábor* volt igazságügy-miniszter, bányai egyházkerületi felügyelő így emlékezett meg: „Minden bevezetés nélkül közölte az összegyűltekkkel, hogy a lehető legsürgősebben gyökeres változásra van szükség az egyház életében. Az egyház kormányzatának demokratizálódnia kell. Elsősorban a vezető tisztségekből el kell távolítani a bárókat, a dupla nemeseket, a földbirtokosokat, a levitézlett

közéleti személyeket, s helyüket a dolgozó társadalmi osztályokból kell betölteni. A továbbiakban igyekezett megértetni, hogy az egyház nem várhat anyagi támogatást az államtól, ha nem simul hozzá a kormány általános politikai rendszeréhez. A beszédet követő nyomozó csendben *Ordass Lajos* emelkedett szíjára. Figyelmeztette a kormány kiküldöttjét, hogy az egyházi alkotmányunk minden szolgálati tisztség betöltése szempontjából a legmesszebbmenően demokratikus, minden hatalmat, tehát a legfelsőbb szolgálati tisztségek betöltését is az egyházközségekre ruházza, tehát végső sorban az egyházközség, vagyis a hívek szavazatának tartja fenn. Ami pedig az egyház és az állam viszonyát illeti, *Ordass Lajos* azt az álláspontját fejtette ki, hogy az egyház készségesen támogatja a kormányt minden olyan programjának a megvalósításában, amely az egyház tanaival, Krisztus tanításával megengedezik, de nem vállalhat kötelezettséget arra, hogy bármiféle politikai rendszer szolgálatába álljon. Ilyenféle elkötelezés nem volna összeegyeztethető az egyház hivatásával. Szavai nyomán némiképp enyhült a dermedtség, amit a kormány képviselőjének hadüzenetként ható beszéde keltett.”

Ordass Lajos visszaemlékezésében Mihályfi beszédéből azt a tanácsot emelte ki, mely szerint az egyházi őrségváltás során semmi esetre sem lenne helyes egyházi tisztségekbe aktív politikusokat állítani. Hogy mennyire komolytalan volt Mihályfinak ez a kijelentése, azt az is bizonyítja, hogy alig négy év múlva állami nyomásra ő került az evangélikus egyház egyetemes felügyelői tisztébe.

Mihályfi balassagyarmati beszéde valóban hadüzenet volt; ezt az utána bekövetkező események igazolták. Mihályfi ugyanis az egyház lelkeszei közül négy érvényesülni akaró, „bizalmi embert” választott ki egy megbeszélésen azzal az indoklással, hogy az államhatalom ezekre kész a hivatalos érintkezést felvenni. Ezekből az emberekből kerültek ki később az egyháznak azok a baloldali vezetői, akiket a párt és a kormány támogatásával juttattak fontos pozíciókba.

Elsősorban *Ortutay* kultuszminiszter és Mihályfi Ernő hatóságos közreműködésével folyt a kérelhetetlen harc az egyházi iskolák államosítása érdekében. Az egyház vezetői közül elsősorban *Ordass* volt a célpont. Mihályfi Ernő volt az egyházat szorongató államhatalom legkiemelkedőbb harcosa. Ő mindenáron ki akarta kapcsolni *Ordass* az állam és az egyház közötti tárgyalásokból, és a püspököt *Mindszenty* is túlszárnyaló re-

akciónak titulálva, durva hangon több beszédében követelte, hogy a kormány felé hódoló nyilatkozatot tegyen. Közben anélkül, hogy bármiféle egyházi tisztsége lett volna, egyházi közgyűlést hívott össze, melyre a püspököt meg sem hívta, és távollétében is folyton őt gyalázta.

Annyit mindenképpen elért, hogy *Mesterházy Ernő* dunántúli, *Purgly Lajos* dunáninneni, *Vladár Gábor* bányakerületi, *Tomsányi Vilmos Pál* budapesti egyházmegyei felügyelő, *Rásó Lajos* egyetemes főügyész, *Konkoly Elemér* egyetemes világi főjegyző, majd utóbb *Kapi Béla* dunántúli püspök is lemondott tisztségéről. Az evangélikus egyház a kommunizmus számára szabad prédává vált. Mindezt *Ordass Lajos* törvénysértő elítélésére tetőzte be az 1948. október 1-jén indult büntetőperben. 1952-ben az államhatalom *Reök Iván* egyetemes felügyelőt is lemondatta, ezzel megnyílt az út további kollaboráns személyek érvényesülésére előtt.

Az egyetemes felügyelői tiszt csírái megjelentek már az 1758. szeptember 12-i egyetemes gyűlésen a „primus et principalis (vagy primarius) inspector” funkció létrehozásával, majd az evangélikus egyházalkotmányok az 1891–94. évi színtonon történt megalkotásával teljesedett ki a tisztség. Eszerint: „Az egyházegyetem egyházi és iskolai felügyelője kormányozza és képviseli az evangélikus egyházat; az egyik elnöke az egyetemes közgyűlésnek.”

A magyar evangélikus egyház unikumként – csak az elzász-lotaringiai egyház mutatott fel hasonló intézményt – állított az egyház élére országos felügyelőt, tehát egy világi személyt, aki egy személyben képviseli az egész evangélikus egyházat. Ennek a szervezeti módnak az elfogadása nemcsak a katolikus hierarchikus rendszertől való elhatárolódás volt, hanem az egyház eredményesebb igazgatását is szolgálta.

Az egyetemes felügyelői tisztségbe 1952-ben az államhatalom az ateista Mihályfi Ernőt ültette be „szerzett érdemei elismeréseképpen”. Ma már nehezen érthető, hogy miképpen „választhatták”

meg az evangélikus egyház gyülekezeti Mihályfit „egyhangúlag” egyetemes felügyelőnek, tehát olyan tisztségre, amely beállítottóságától teljesen távol állt. De talán könnyebb megérteni, ha meggondoljuk, hogy *Rákosi Mátás* akkor volt hatalmának csúcán, és az egyházüldözés olyan mértéket öltött, hogy nem akadt lelkes vagy presbitérium, amelyik szembe mert volna szállni a totális államhatalommal. Így lett Mihályfi húsz éven keresztül az evangélikus egyház sanyargatója, az Elnöki Tanácsban szerzett tagsága révén megerősödve hatalmában.

Mihályfi álláspontja *Ordass* rehabilitációja után egyszerre módosult, az országos esperesi értekezleten már kijelentette, hogy az egyházi különbírószám jogosan szolgáltatott igazságot *Ordass*nak.

Az 1956. évi események hatására Mihályfi családjával együtt Ausztriába menekült. A nagy sietségben egyetemes felügyelői tiszteről szóban lemondott, ami hatályosnak volt tekinthető. A forradalom orosz leverése után hazatért, és azzal védekezett, hogy csak családját akarta menteni, ezért ment átmenetileg külföldre, de visszatérési szándékkal.

Hazatérte után másfél évig nem jelentkezett a felügyelői tisztségre vonatkozó igényével, de továbbra is ő állt az államhatalom megszorító intézkedései mögött. Csak 1958 őszén vette át újra az egyetemes felügyelői tiszteletet.

Az evangélikus egyházzal 1958 novemberében megszakadt állami tárgyalások után Mihályfi messze radikálisabb álláspontot képviselt, mint *Horváth János*, többek között azzal is meggyanúsítva *Ordass* püspököt, hogy két és fél órát tárgyalt *Mindszenty*vel, holott köztudomású volt, hogy a találkozás pusztán üdvözlésre korlátozódott.

Mihályfi legutolsó dicstelen intézkedései közé tartozott az *Ordass Lajos* részére 1958. június 19-én kelt levél megírása. Ebben arról értesítette *Ordass*ot, hogy az Elnöki Tanács nem járult hozzá *Dezséry* lemondásához, mivel „ez az ellenforradalmi események kényszere alatt történt”, és ezért őt a művelődésügyi minisztérium a szükséges intézkedések megtételére utasította.

Mihályfi nyilvánvalóan tudatában volt annak, hogy *Ordass*ra nem vonatkozott az 1957. évi 22. törvényerejű rendeletben előírt állami jóváhagyási kötelezettség, mert az ő püspöki szolgálata a kettős rehabilitáció következtében folyamatosnak volt tekinthető. Természetesen az az állítás sem felelt meg a valóságnak, hogy *Dezséry* kényszer hatására mondott le.

Ordass másodszori félreállításának igazi okaira az 1990. április 27-én kelt igazságügy-miniszteri leirat is utalt, amely megállapította, hogy „az Evangélikus Egyház illetékes testületének 1958-ban tett intézkedése, mely végső soron *D. Ordass Lajos*nak a püspöki székből történt elmozdítását eredményezte, az akkori kormányzati szervek politikai megfontoláson alapuló nyomására született, amelyhez felhasználták a hatályos jogszabályokat is”.

Mihályfi Ernő a fentiek tudatában *Ordass* eltávolítása után közreműködött a Déli Egyházkerület törvénytelenül megürelt püspöki tisztének a betöltésénél és *Káldy* püspök törvénytelen püspökké választásánál.

Mihályfi Ernő temetéséről az *Evangelikus Élet* tudósított; az írásból kitűnt, hogy egyházi temetési szertartás sem volt, tehát temetése „kommunista temetés volt”. Állítólag végrendeletében fejezte ki azt a kívánságát, hogy egyházi temetése ne legyen.

1972-ben bekövetkezett halálával véget ért az evangélikus egyháznak az az időszaka, amikor „saját legfőbb vezetőjéről” mérhetetlenül sokat kellett szenvednie. Ezen aligha lehet csodálkozni, hisz Mihályfit *Kádár János* is „párton kívüli bolseviknek” titulálta.

■ DR. BOLERATZKY LÓRÁND

Evangelikus gyülekezeti munkatárs-képző tanfolyam

Piliscsaba, 2008. november 23–25.

Kedves Testvérünk!

Egyházunk gyülekezeti munkatárs-képző tanfolyamot indít 2008. november 21–23. között Piliscsabán, a Béthel Missziói Otthonban (2081 Piliscsaba, Széchenyi u. 8–12.).

Aki kedvet érez magában a tanulásra, aki felelősséget érez saját gyülekezete lelki meglevénedéséért és megújulásáért, segíteni kíván híveink, testvéreink különböző életproblémáinak megoldásában, s aki belső indítást érez e szép és értelmes szolgálatra, azt örömmel várjuk a tanfolyamra.

Jelentkezhetnek 18–70 év közötti gyülekezeti tagjaink lelkesi ajánlólevél és rövid önéletrajz beküldésével. A tanfolyam elsősorban családlátogatásra és lelkigondozásra készíti fel.

A szolgálatvégzők névsora: *Ittész István*, *dr. Korányi András*, *Perce Sándor*, *id. Pintér Károly*, *D. Szézik Imre*, *Szevényi János*, *Takács Eszter*.

Miért szükséges a gyülekezeti munkatárs-képzés?

Híveink életvitele az utóbbi évtizedek során egyre nehezebbé vált. A magasabb munkahelyi követelmények egyre több terhet róznak a családfenntartó édesapákra és édesanyákra. Gyakran tapasztaljuk, mennyivel fáradtabbak az aktív korosztályhoz tartozó gyülekezeti tagjaink. Ez többlettörődést kíván a velük való beszélgetés során.

Ugyanakkor azt is látjuk, milyen sokféle program csábítja kortársainkat a reklámok és hirdetések útján. Marad-e idő a lélekápolásra, az Isten előtti csendre? Milyen értékrendet alakítson ki a család a programbőség tarka kavalkádjában?

A sokféle álinformáció hínárjában sokakat megtéveszt hitük kérdéseiben a mai médiák véleményformáló manipulációja. Kérdéseikre igaz válaszokat kell adnunk.

Mi a célja a munkatársképzés indításának?

A lelkes egyedül nem tud aktívan, folyamatosan törődni több száz, esetleg több ezer hívével. Optimális esetben az lenne a kívánatos, ha minden tíz-tizenöt családhoz bekapcsolható időnként egy-egy felkészült testvérünk, vagy máskor telefonon érdeklődne a rábízottak élete iránt. Híveink ezáltal biztosan átélhetnék, hogy senkit nem felejtett el a gyülekezet közössége. A munkatárs így kísérné a családok életét, imádkozva értük, törődve velük és szükség esetén segítve őket mindennapi gondjaik megoldásában.

Természetesen a gyülekezeti élet egyéb területein (adminisztráció, technikai eszközök kezelése, kirándulás és táborozás stb.) is szükséges munkatársak közreműködése.

Hogyan történik a képzés?

Három hosszú hétvége, kilenc nap biztosítja a közös felkészülést előadások hallgatásával és elmélyítésével Piliscsabán. Mindehhez otthoni olvasmányok kapcsolódhatnak.

Isten igéje mellett elcsendesedve előadások szólnak majd a Bibliáról és értelmezéséről, a ránk bízottak személyi sajátosságairól (lelkigondozás, pasztorállektan), a gyülekezet ismérveiről, különböző gyülekezeti típusokról, országos egyházunk életéről, az istentisztelet központi jelentőségéről és az ökumenéről. Sor kerül az egyház történetének vázlatos áttekintésére is.

A tanfolyam ötven munkóra elvégzésére épül. A férőhelyek száma száz, szükség esetén újabb csoport indítására is van lehetőség.

Lelkes testvéreinket kérjük, éljenek a lehetőséggel, s bátran küldjenek, szólítsanak meg testvéreket, hogy meglevénedjék gyülekezeteink élete!

Az utazás költségeihez a küldő gyülekezet hozzájárulását kérjük. A tanfolyam élelmezési kiadásait az országos egyház vállalja magára. A jelentkezőktől 3000 Ft költségtérítést várunk.

A jelentkezést önéletrajzzal és lelkesi ajánlással 2008. október 10-ig kérjük beküldeni az Országos Irodába (1085 Budapest, Üllői út 24.).

Mindnyájukat imádsággal és örömmel várja a szervezők és a munkatársak nevében: **D. SZEBIK IMRE nyugalmazott püspök, tanfolyamvezető**

KIRE AKARSZ HASONLÍTANI?

KIE

Kinek a képmása vagy?

KIE CSENDESHÉTVÉGE

INDIAN NYÁR

2008. Szeptember 26–28.

BALATONGYÖRÖKÖN A SÓVÁRBAN (Petőfi U. 1.)

ÁHITATTARTÓK:
BAKAY PÉTER
KISANTAL TIBOR
KONDOR PÉTER
LUPTÁKNÉ HANVAY Mária (MARESZ)

RÉSZVÉTELI DÍJ:
KIE-IGAZOLVÁNNYAL: 5 000 Ft,
IGAZOLVÁNY NÉLKÜL: 6 000 Ft
18 ÉV ALATT KIE-IGAZOLVÁNNYAL: 4 000 Ft,
IGAZOLVÁNY NÉLKÜL 5 000 Ft

JELENTKEZÉS KISANTAL ZSUZSKÁNÁL A
KISANTALZSUZSKA@KIE.HU CIMEN, Szeptember 22-IG.

Nézz be hozzánk!

ÉLET, JÁTÉK, KIRÁNDULÁS, BESZÉLGETÉSEK, BALATONI...
TALALKOZÁS ISTENNEL, MEGALLÁS, FELTÖLTÖDÉS...
BARÁTOR, ENKLES, ISTEN DICSERETE, ÁHITÁTOR, IMÁDSÁG, CSEND,

Templomjubiläum Fazekasvarsádon

► Az Arad megyei Fazekasvarsánd evangélikusai augusztus 31-én úgy érezték, ott a világ közepe. A mintegy hatszáz lelkes evangélikus egyházközség temploma fennállásának századik évfordulóját ünnepelte meg. A délelőtti hálaadó istentiszteleten Adorjáni Dezső Zoltán, a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház püspöke hirdette az ígét. A liturgiai szolgálatokat a faluból elszármazott lelkészek – Zelenák József püspökhelyettes, Daragus Endre belmissziói előadó és Kunos Lajos székelyzsombori lelkész – végezték.

Adorjáni püspök ünnepi ígehirdetését Zsolt 84,2–6-ra építette, megfogalmazván azt az örömet, amelyet Isten népe, a kereszténység, a gyülekezet érez akkor,

Daragus Endre és Zelenák József

amikor templomába jön. A kagylóhoz hasonlította ezt a létformát. A kagyló a templom, amely véd, amely összetart, de a lényeg, az értékes az az élő gyülekezet, amely benne van. Mint mondta, a kereszténységét megtartó nemzet hasonló a tengerbe ömlő folyóhoz, amely megváltoztatja a tengert; a világ tengerébe ömlő kereszténység is ekképpen változtatja át a világot. Az istentisztelet zárómomentuma a gyülekezet által ebből az alkalomból állított, a templom előcsarnokában elhelyezett emléktábla felavatása és leleplezése volt.

Az ünnepség után a parókia udvarán debreceni iparművészek – mézeskalács-sütő-, illetve szalmafonómester – kiállítását és vásárát lehetett megtekinteni. A helyi evangélikus ifjak kézművescsoportja a gyülekezeti házban állította ki munkáit. (A közösség ifjai Horváth Tímea tiszteletes asszony vezetése alatt hónapokon keresztül készültek erre az ünnepi alkalomra.) A gyülekezeti teremben Britich Erzsébet festő-grafikusnak az Arad megye legnevezetesebb templomairól készült grafikáit, párcrajzait lehetett megtekinteni. A művész nő munkásságát, érdemeit Ujj János tanár, közíró méltatta.

A rendezvény az ebéd után ünnepi műsorral folytatódott. E programot

megtisztelte jelenlétével, és köszöntőt mondott Kelemen Hunor, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) ügyvezető elnöke. Arad megye prefektúráját Horváth Levente alprefektus képviselte. Király András, az RMDSZ Arad megyei elnöke a gyökerek megerősítésének fontosságáról beszélt köszöntésében. Máthé János, az egyházközség egykori elügyelője felidézte a templom történetét és azt a szomorú eseményt, amely ezelőtt ötven évvel történt: a falu vezetői – koholt tífuszjárványra hivatkozva – nem engedélyezték az ünnepség megrendezését.

A szomorú múltba tekintést az orosházi Immanuel ifjúsági zenekar Istent dicsőítő szolgálata oldotta fel; az együttes tagjai a maguk fiatalos lendületével, vitalitásával betöltötték a templomot, és magukkal ragadták lélekben az ünneplő gyülekezetet. Ribár János orosházi esperes köszöntésében kiegészítette Adorjá-

ni Dezső Zoltán hasonlatát azzal, hogy a kagyló akkor igazán értékes, ha igazgyöngy található benne, amely csak akkor képződik, ha idegen anyag kerül a héjak közé. Az esperes a kisebbségi sorsot példázta ezzel a képpel, ugyanakkor hangsúlyozta, hogy a gyökerek ápolása mellett a lombra is vigyázni kell.

A lovászpatonai evangélikus testvér-gyülekezet részéről Dechertné Ferenczi Erzsébet mondott köszöntőbeszédet. Hangsúlyozta, hogy a fazekasvarsándiak Lovászpatonáról indultak el, majd Orosházán keresztül telepedtek meg Újvarsádon.

Az ünnepi műsorban Erdődi Ottó Wass Albert-verseket szavalt, a zenei részt pedig a Nagyváradról érkezett művészek szolgálata teljesítette ki. Thurzó Zoltán zongoraművész, Oláh Boglárka hegedűművész és Tasnádi Ferenc énekes szolgálata felemelővé tette az ünnepet. A gyülekezet számára meghatározó volt, amikor a falu szülőltének és megbecsült hegedűkészítőjének, Kalmár Lajosnak a hegedűjén szólalt meg egy klasszikus zene-szám.

A zárót Zelenák József püspökhelyettes mondta el; az ünnepség díszvacsorával zárult.

■ HORVÁTH CSABA

Tudósítás a világ végéről

Falunapokat tartottak a Beszterce-Naszód megyei magyar evangélikus szórványtelepülésen, Zselyken

► Sem óvoda, sem iskola, sem vízhálózat, sem út, sem téterő: ez Zselyk – egy Beszterce-Naszód megyei magyar szórványtelepülés, ahol már minden harmadik ház üres, hétköznap jobbára csak öregek tesznek-vesznek a faluban, no meg a gyárak felszámolásával hazatért nagyszülőkorúak. A szórványtelepülés sorsáról egyeztetek az elmúlt hétvégén tartott falunapokon megyei, egyházi és minisztériumi előjárók.

„Ilyen sokan rég nem voltak már itt a faluban” – néz végig egy templomba siető öregasszony a zselyki falunapokra összegyűlt mintegy háromszáz fős „tömeg” látán. Az „ilyen sokan” a csúszómolyói búcsún kevés lenne, de Beszterce-Naszód megye magyar evangélikus szórványtelepülésén, Zselyken a háromszáz lélek már tengert jelent. Ölelkező emberek, mosolygós arcok, kézfogások színtere a templomtér. Hazajött mindenki, akit érdekel a páratlanul szép település sorsa.

Ahol a part szakad

„Nem szabad leírni a szórványokat, hisz a szórvány önmagában nagy érték. A Beszterce vidékén, Zselyken elszigetelten élő magyar evangélikusságnak híd-szerepe volt a történelem során a magyarok és németek között, nyelvileg a magyarokhoz, felekezettel a németekhez tartoztak, ma pedig unikátum ez a falu” – hangsúlyozza lapunknak a falunapokra érkező Adorjáni Dezső Zoltán evangélikus püspök.

Am a demográfia kegyetlen tud lenni. Zselyken minden harmadik ház üres, hétköznap jobbára csak öregek tesznek-vesznek a faluban, no meg a gyárak felszámolásával hazatért nagyszülőkorú zselykiek. Összesen hatvanan-hetvenen.

Német hagyományból származhatnak a turnírok – rézfívósok –, akik legjobban kitartottak a falu hagyományápolásában

Egykor hatszáz lelket tartottak számon, és az iskolában az I–VIII. osztályban váltásokban jártak a gyerekek a nagy létszám miatt.

A hetvenes évektől kezdve a fiatalokat nagyobb városokba vitte az iparosítás,

Besztercére, Marosvásárhelyre, s ott meg is telepedtek, családot alapítottak. A falunak sosem alakulhatott ki gazdasági központja, mert nem volt jó útja, nem járt ide busz sem. Éppen ezért a zselykiek így is szokták mondani: „Zselyk a világ vége”.

Zselyk a térképen

Besztercétől 24 kilométerre délnyugati irányban, a Sajó patak völgyétől balra, Sajónagyfalu, Szentiván, Péntek, Nagyida, Dipse és Fehéregyháza határai közt, egy katlanszerű mélyedésben fekszik Zselyk. A völgyet magas dombok veszik körül, és meredek utakon lehet csak a faluba jutni Fejéregyháza vagy Sajónagyfalu felől.

Zselyken a háromszáz lélek már tengert jelent. Ölelkező emberek, kézfogások színtere a templomtér.

A köves úton a faluba leereszkedő bukolicus kép fogadja: a patakban totyogó vagy éppen az utca közepén pihe-nő libák gágognak-sziszegnek haragosan az idegenre.

Letagadhat ez a hely egy századot. Reklámoknak, plakátoknak még híre sincs a kerítéseken, sőt kocsmáknak sincs a faluban. Ha a krumpli nem terem is úgy, mint a Székelyföldön, de a bor s a pálinka mindig kikerül a gyümölcsösből. A helyiek szerint a rendszerváltás sok újat nem hozott a településnek.

Nadrágszűjparcellák

A közös havasi legelőt és erdőt mai napig sem szerezte vissza a közösség. A földek elhelyezése is tisztázatlan, bár tulajdonpapírja van mindenkinek. „Forradalom után egyesületbe álltunk, és közösen akartuk megoldozni a földeket, majd kipercellázták, de nem oda, ahol az eredeti tulajdonok voltak, hanem ahova sikeredett. Van, akinek olyan területet parcelláztak, hogy a szélessége 70 centiméter és a hosszúsága másfél kilométer.”

„Nekünk a ház mögött volt kertünk valamikor – mondja Magyarosi Tibor, aki Besztercén él, de Zselyken született –, de nem tudjuk bizonyítani, így máshol adtak nekünk tulajdont. Az erdőt visszakaptuk, de a közöst, ami a falué volt, a község elvette. Nekem 1 hektár 30 árból 35 árat adtak vissza Galacon.” Egy beszélőnk hallgató zselyki közbeszól: „De

adtak olyanok is, akinek azelőtt ott sosem volt földje.”

Sorskérdések

A környéken páratlan a szász eredetét bizonyító zselyki népviselet. Az evangélikus vallású, magyar anyanyelvű zselykiek szász eredetéről írnak a történetesek, de a tatárpusztítás után székelyeket is telepítettek ide. Német hagyományból származhatnak a turnírok – rézfívósok –, akik legjobban kitartottak a falu hagyományápolásában. Apáról fiúra maradt hangszerek csillognak minden jelentősebb rendezvényen, s az istentisztelet kezdete s vége is az övék.

A magyar szórványtelepülés sorsa – ahol már sem óvoda, sem iskola nem működik, ahol nincs vízhálózat, út, sőt téterő sem, s ahova a régi lakosok is csak hétköznap vagy szabadság idején járnak vissza – megyei, egyházi és minisztériumi előjárókat is aggaszt. A falunapon Adorjáni Dezső Zoltán evangélikus püspökön kívül Szilágyi János Beszterce-Naszód megyei prefektus, Liviu Rus megyei tanácselnök, illetve Kocsis András megyei RMDSZ-elnök is megjelent.

Borsos K. László tanfelügyelő, a Pro Zselyk Alapítvány elnöke az ez alkalomból tartott tanácskozáson elmondta, az út- és a vízhálózat kialakítására már elvégezték az előtanulmányt. Borsos faluház építését javasolta, mely meglátása szerint beindítaná a faluturizmust. A háztervet Petka Szilvia budapesti építész ismertette. Petka a volt iskolaépület helyére tervezte a faluházat, annak egészséges tégláit is

Adorjáni Dezső Zoltán evangélikus püspök és Tóth Zoltán Csaba helyi lelkész istentisztelet előtt

felhasználva, ezáltal megtartva a volt iskolaépület szellemiségét is.

Szilágyi János megyei prefektus szerint azonban a falunak más prioritásai vannak. „Előbb a földügyeket kellene rendezni, hisz sem legelője, sem közösségi erdeje nem került még vissza.” Adorjáni püspök is óvatos: „Minden helyzetnek megfelelő megoldást kell keresni, nem kell olyasmit álmodni, ami nem jó a falunak, ami nem talál ide.”

■ MAYLA JÚLIA

Forrás: Új Magyar Szó, 2008. augusztus 27.

A szeretet évtizedes otthona

► Tíz éve átadott szeretetotthonok felszentelésére emlékeztek múlt vasárnap a tótkomlói evangélikusok. A reggeli istentiszteleten Ribár János esperes szövegét meg Isten ígéje által a gyülekezetet, az otthon lakói és a tótkomlói ifjúság pedig saját műsorral színesítette a délelőtti programot.

Az építkezés menetét az otthon igazgatója idézte fel: „Előkereshetjük az adatokat, de lesz olyan, amit soha senki nem tud felmérni. Csak az Úr Isten »noteszába« van felírva, hogy hány imádság szállt fel a megvalósulásért és a fennmaradásért, mennyi könny áztatta érte az arcokat, mennyi mosoly fakasztott, mennyi örömet és boldogságot, Krisztusban való megnyugvást, békés idős kort hozott el sok embernek” – mondta Szabó Zoltán. Az istentiszteletet szeretetvendégség

követte, amely lehetőséget adott köszöntésekre, emlékezésekre, beszélgetésekre, arra, hogy ki-ki felelevenítse a szeretetotthon építésének mozzanatait.

A lelki építkezést, a kis kövecskék egymásra helyezését már az egészen kicsiny gyermekeknél el kell kezdeni. Szeptember 7-én ezért kapott minden

óvodás és iskolás gyermek meghívást a vasárnap délutáni tanévnyitó istentiszteletre. A gyülekezet lelkésze, Szpisák Attila Jézus Krisztus hűségének, szeretetének, irgalmának ígéretével „indította el” a szülőket, a gyermekeket, az óvodai és iskolai dolgozókat az új tanévre. Igehirdetése alapigéjének középpontjában a Lélek gyümölcsei állnak:

a szeretet, az öröm, a békesség, a türelem, a szívesség, a jóság... Mindezeknek Krisztus szeretetparancsát kell beteljesíteniük a gyermekeken, rajtuk és a szolgatársakon keresztül, hogy üzenjünk a világnak arról, miért is más egyházi szeretetotthon és óvoda.

■ PONICSÁN ERZSÉBET

HIRDETÉS

Meghívó a Sarepta Budai Evangélikus Szeretetotthon 57. születésnapjára

Helyszín: 1029 Budapest, Báthori u. 8.

PROGRAM

Szeptember 19., péntek • 8.30: Megnyitás, áhítat • 10.30: Divatbemutató • 11.00: Cselényi József népdalkör • 17.30: Az Údvadsereg fúvószenekara

Szeptember 20., szombat • 10.00: Dálnokklub – Radványi Balázs (gitár, ének); a Kalácska együttes tagja), Balog Péter (gitár, koboz), Borzsák Kamilla (fuvola, pánspip) • 13.45: Szezhlo Gábor sírjának megkoszorúzása a Farkasréti temetőben • 16.00: Cédrus táncegyüttes

Szeptember 21., vasárnap • 10.00: Ünnepi hálaadó istentisztelet. Igét hirdet Bernd Michael (Stephanus-Stiftung, Berlin). Közreműködik a Lutheránia énekkar. • 12.00: A Szezhlo Gábor-emléktábla leleplezése, ebéd, majd a Happy End Band zenél.

Ünnepségeinken adományokat elfogadunk, mert szeretnénk előregedett nyílászáróinkat korszerű, energiatakarékos ablakokra cserélni. Szíves segítségüket köszönettel és hálaful fogadjuk.

LELKI ÉRTÉKEK

Szabadság és kötöttség

Szabadság szavunknak kettős tartalma van. Az egyik: szabadság általában – politikai szabadság, az egyén szabadsága a közösséggel szemben. A másik: szabadság lelki, spirituális értelemben. Nézzük először az első jelentést!

A szabadság a népek életében a legjobbban áhított érték. A történelem során a 19. és a 20. század forrongó eseményei adták meg a gyarmati sorban élő országok függetlenségét és népeik szabadságát. Nem közömbös azonban, hogy egy nép öntudatra ébredése, nemzeti függetlensége és szabadsága mikor kezdődik, hány évszázadra tekint vissza, és milyen nyomokat hagy maga után történelmében. Ez a szabadság sem teljes, tökéletes, hanem a környező államokhoz fűződő jószomszédi viszony figyelembevételével kialakított, „korlátozott”, más szóval bizonyos adottságok tudomásulvétele mellett megvalósuló szabadság.

Az a hevenyészett, a felszínes gondolkodásban gyakran megjelenő elképzelés, amely szerint „azt cselekszem, amit akarok”, felelőtlen és tarthatatlan magatartásforma. Sokkal inkább igaz az, hogy az egyén szabadságának határa a másik ember szabadságának kezdeténél húzódik.

Alekszandr Szolzsenyicin arról ír Sárík című elbeszélésében, hogy egy fiatalember egy hideg téli napon szabadon eresztí Sárík nevű kutyáját, s aztán egy csábítóan finom csirkecombot dob a lábai elé. A kutya először kémleli, aztán megszagolja az odavetett csatát, majd otthagya, s elfut a folyó felé a hóban. Az el-

beszélés utolsó mondata így hangzik: „A ti csirkecsontjaitokra nincs szükségem, adjatok nekem szabadságot!”

A totalitárius államhatalom ezt „játsza el” az egyénnel és a kiszolgáltatott kisebb népközösségekkel. Ezért aztán kiszolgáltatott, töredékes marad a szabadságuk. Sokszor csak látszatszabadság; gyakran nagyobb a kötöttség, mint a szabadság.

Fiatal pár táncolni készül a parketten. A hölgy a férfinak: „Te mit táncolsz? Én keringőt.” „Én pedig tangót szeretnék” – hangzik a válasz. Végül a zenekar rock and rollt játszik. Így éljük meg a szabadságot: mintha választhatnánk, ám – akár a legcsekélyebb jelentőségű ügyekben –

más dönt helyettünk. Van esélyünk arra, hogy a párcapcsolatunkban mégis egyszerre lépünk, akár tánc közben is.

Pál így ír 2Kor 3,17-ben: „... ahol az Úr Leleke, ott a szabadság.” Ez a spirituális értelemben vett szabadság. Isten Leleke bennem él, történnék velem bármi, ő tud róla. Nem külső események, történelmi szükségesszerűségek, politikai ármánykodások kiszolgáltatottja vagyok, hanem egyedül Isten dönt sorsom felől. S ez szabaddá tesz minden földi személytől és minden várható vagy bekövetkező eseménytől. Ez az Úr iránti bizalom kiűzi a félelmet, és szabaddá tesz arra, hogy jót, netán rosszat egyedül az ő kezéből fogadjak el. Igazi szabadság a hozzá fűződő teljes bizalom belső lelki kötöttségében.

Így élte földi életét és szolgálta Urát Pál apostol. Hol börtönben, hol hajótörést szenvedve, máskor helytartók és fejedelmek előtt vád alá helyeztetten, ismét máskor saját népétől kárhóztatottan, de mindvégig Ura kezében, teljes belső békességben. Ez az igazi túlélés egyetlen hiteles módja. Ezt tették a huszadik század keresztény üldözöttei olykor sötét börtöncellák dohos levegőjében vagy távoli országokba száműzöttként. Ahol az Úr Leleke, ott a szabadság.

Nincs nagyobb kincs, mint sorsunk sötétlő, zord árnyainak fenyegettségében is erre a belső, mindenki kénye-kedvétől független lelki szabadságra eljutni s ebben boldogan élni. Ezt a kincset kérni Istentől legsürgősebb imádságunk.

D. SZEBIK IMRE

HETI ÚTRAVALÓ

Az a győzelem, amely legyőzte a világot, a mi hitünk. (1Jn 5,4)

Szentháromság ünnepe után a 17. héten az Útmutató reggeli és heti igéi az élő hit győzelmét hirdetik. Vezérgénkről reformátorunk ezt tanítja: „Azért ha a világot le nem győzöd, hanem engeded, hogy a világ győzzön le téged, hiába dicsekszel a hittel és Krisztussal, mert tulajdon cselekedeteid tesznek tanúságot ellened, hogy nem vagy Isten gyermeke.” – „Az istenfélőkben gyönyörködik az Úr, azokban, akik bíznak kegyelmében.” (Zsolt 147,11; LK) „Ímé, mily jó és mily nagy gyönyörűség / Az atyafiak közt az egyenesség...” (GyLK 765) Csak Krisztusban egy az egyház, aki újraegyesíti szétzóródott nyáját belé vetett élő hitük által. A kánaáni asszony morzsányi, de kitartó és alázatos hite beteljesült: „Asszony, nagy a te hited, legyen így, amint kívánod!” S leánya megszabadult a gonosz lélektől. Merjünk nagy dolgokat is kérni Jézustól, nyilvánosan, akár kiáltva is, Urunknak vallva őt: „Uram, Dávid Fia! Könyörülj rajtam!” (Mt 15,28.22) Ezt tette a róla szóló filmben Luther, mikor cellájában így kiáltott fel: „Jézus! Tied vagyok! Ments meg!” Pál ezt így vallja meg: „Ha tehát száddal Úrnak vallod Jézust, és szíveddel hiszed, hogy Isten feltámasztotta őt a halálból, akkor üdvözülsz.” (Róm 10,9) Krisztus a hit szerzője, mert az evangélium hirdetéséből születik meg a benne bízó és a világot legyőző hit. A vér folyásos asszony meggyógyítása az ő vakmerő, bátor bizodalma hirdeti: „Leányom, a hited megtartott téged: menj el békességgel, és bajodtól megszabadulva légy egészséges.” (Mk 5,34) A kísértések a hitünket teszik próbára, ámde „a test kívánsága, a szem kívánsága és az étellel való kérdés nem az Atyától, hanem a világtól van” (1Jn 2,16)! Mi is kételkedés nélkül kérhetünk bölcsességet Istentől az állhatatossághoz. „Boldog ember az, aki a kísértés idején kitart, mert miután kiállta a próbát, elnyeri az élet koronáját, amelyet az Úr megígért az ő szeretőknek.” (Jak 1,12) A kapernaumi százados fel- és elismerte Jézus isteni hatalmát, hitt abban, hogy csupán szavával meg tudja gyógyítani haldokló szolgálóját. Ezen még az Úr is elcsodálkozott: „Mondom nektek, Izráelben sem találtam ekkora hitet.” (Lk 7,9) Az apostolok Krisztusukba vetett hitének győzelmét hirdeti fogságukból való csodás kiszabadulásuk és megveretésük után is az Istennek való bátor engedelmességük: „... nem hagytak fel a naponkénti tanítással, és hirdették a Krisztus Jézust a templomban és házanként.” (ApCsel 5,42) A christianusok élő hitének alapja: Jézus a kereszten legyőzte a bűn, a halál s az ördög hatalmát, beteljesítve az Írást. Üdvösségünkért minden „elvezetett” (1Jn 19,30); Jézus – fejét lehajtva – átadta lelkét Atyjának. Urunk a tengeren járva ment tanítványaihoz; Péter utánozni akarta, és Jézus hívta: „Jöjji!” De amikor nem teljes szívvel bízott benne, süllyedni kezdett, „Kicsinyhitű, miért kételkedél?” Akár mustármagnyi hittel, de mi is megvallhatjuk: „Valóban Isten Fia vagy!” (Mt 14,29.31.33) „Jézus hív: jertek énutánam!« (...) Kövessük őt, a drága Mestert!” (EÉ 438,15)

GARAI ANDRÁS

Pontosítás. Hetilapunk szeptember 7-i számában megjelent „Növeli, ki elfedi a bajt” – „Téríts magadhoz, Uram...” című írásomban két helyen változtatott a szövegen az egyébként profi korrektor olyan módon, amely nem fejezi ki eredeti szándékomat. Mivel érzékeny kérdésekről van szó, fontos a megértés.

1. A módosított szöveg: „Határozott lépéseket kell tennünk az újszövetségi mintához való visszatérésre. Előző cikkekben leírt ötleteimmel is ezt kíséreltem meg.” Az eredeti változat: „Határozott

lépéseket kell tennünk az újszövetségi mintához való visszatérésre. Előző cikkekben is ezt kíséreltem meg.” – Tíz cikkemben felvettem ugyan néhány ötletet is, de szándékom szerint nem ötlebörzét tartottam – hiszen a meg nem valósuló ötletekkel tele van a templompadlás –, hanem a jézusi modellhez próbáltam igazodni. Jézus pedig nem ötletet adott, hanem életet.

2. A javított szöveg: „A fentiek alapján néhány épületünkől meg kell majd válni. Erre is volt és van példa; megtartásuk-

nál sokkal fontosabb a misszionárius felkészés és munkatársak képzése, egyházunk lelki megújulása.” Az eredeti változat: „A fentiek alapján, néhány épületünkől meg kell majd válni. Erre is volt és van példa, de ennél sokkal fontosabb a misszionárius felkészés és munkatársak képzése, egyházunk lelki megújulása.” Azt szerettem volna érzékeltetni, hogy nem a templomok eladása a megoldás, illetve a prioritás, hanem a lelki megújulás.

SZEVERÉNYI JÁNOS

Első hívás – az országos evangélikációra

Az első hívás, amely mindenki életében meghatározó. Talán azóta is abból élünk, azért indulunk el Isten igéjét hallgatni együtt, sokfelől érkezett testvérekkel. Az első hívás, amelyet éppen nekem kell most továbbadnom szeretetteimnek, barátainknak, szomszédainknak, hiszen az ő életükben talán valóban ez lehet az első hívás, a mindent meghatározó – Istentől.

Ezen az őszön így szól hozzánk Isten felhívása: élj törvény szerint, törekedj szeretetre, légy alázatos Istennel szemben! Boldogok, akik először és sokadszorra is úgy hallják meg Isten szavát, hogy abból élet fakad.

KORÁNYI ANDRÁS

Kedves Gyerekek!

GYERMEKVÁR

Rovatgazda: Boda Zsuzsa

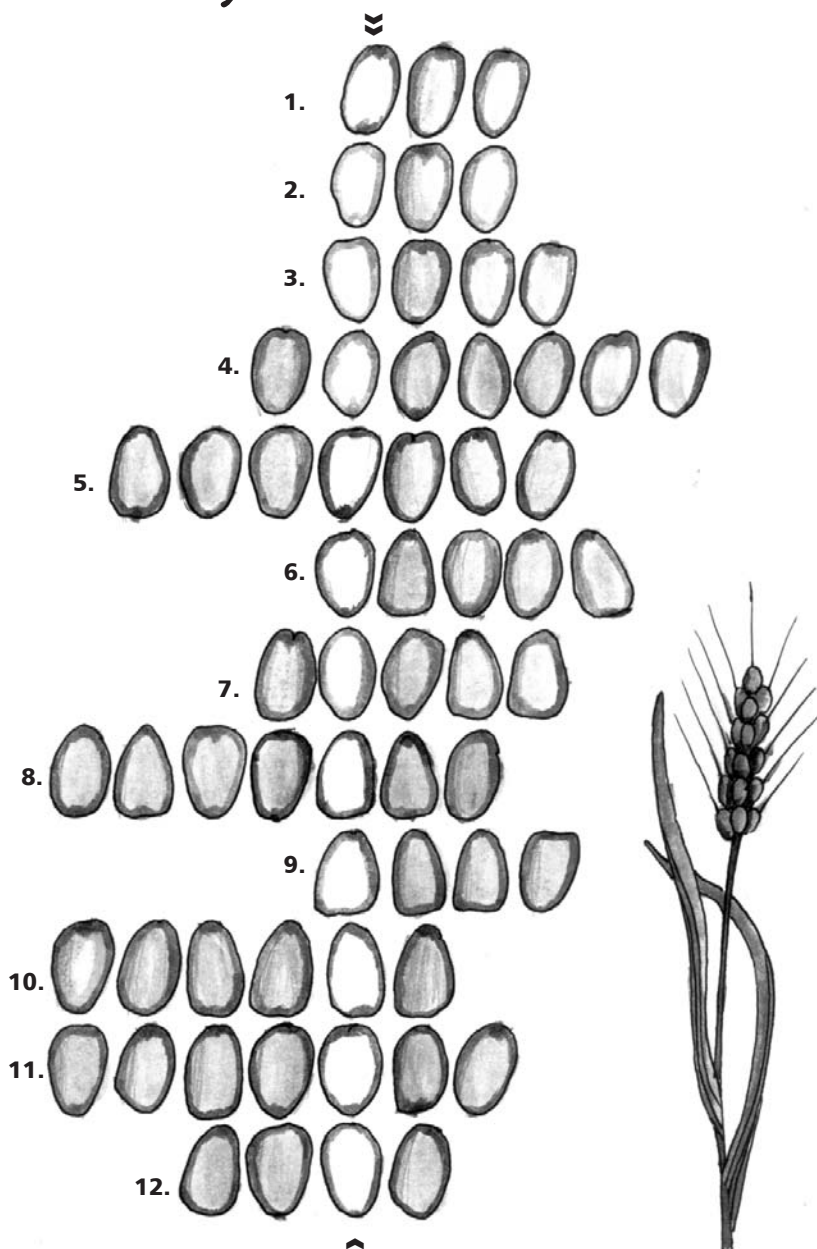
► Most induló hétrészes sorozatunkban Jézus példázataival kapcsolódó keresztretjvényeket oldhatok meg. A megfejtéseket egyben, összegyűjtve küldjétek el szerkesztőségünk címére (Evangelikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.). A borítékra írjátok rá: Gyermekvár.

I. – A magvető példázata

A megfejtéshez olvassátok el Márk evangéliumának a 4. fejezetéből az első húsz verset!

1. Termést ... a növény.
2. Ezt jelenti a példázatbeli mag.
3. ...-szoros termést hozhat.
4. Ezen a talajon nem volt erős gyökere a növénynek.
5. Ezek fojtották meg a növényt.
6. A kísértő.
7. Ide hullottak az első magok.
8. Ő szórta szét a magokat.
9. Ennyiféle talajra hullottak a magok.
10. Ebbe szökken a mag.
11. Nem volt ..., azért pusztult el a növény.
12. Ez is érheti az embert.

Ez jellemző arra, akinél jó földbe hullik a mag:

RAJZ: JENES KATALIN

MI A JÓ?

{ Mikeás 6,8 }

„Ember, megmondta neked, hogy mi a jó, és hogy mit kíván téled az Úr! Csak ezt, hogy élj törvény szerint, törekedj szeretetre, és légy alázatos Istennel szemben.”

élj törvény szerint

törekedj szeretetre

légy alázatos Istennel szemben

ORSZÁGOS EVANGELIZÁCIÓ

09:45 Énekítés

10:00 Köszöntő

Evangélikáció 1. rész: ÉLJ TÖRVÉNY SZERINT! – Dr. Korányi András
Evangélikáció 2. rész: TÖREKEDJ SZERETETRE! – Györi János Sámuel

2008. október 11. szombat, 10 – 16 óráig Budapest, Deák tér

11:15 Csoportos beszélgetések, imaközösségek

12:30 Ebédszünet (az Országos Egyház szerény vendéglátást biztosít)

14:00 Tanúságtétel „CSODALATOS ELŐTTEM E TUDÁS...” (Zsolt 139,6) – Dr. Falus András, a Szelemyei Egyetem Genetikai, Sejt- és Immunbiológiai Intézetének igazgatója „JÓSAG SÍRÓ VÁGYA” – Kubik Anna Jászai-díjas, érdemes művész

15:00 Evangélikáció 3. rész (úrvacsorával): LEGY ALÁZATOS ISTENNEL SZEMBEN! – Bajtós Áttila

15:45 Zárszó, áldás

Már két éves az Evangelikus Hírszolgálat! 2008 szeptemberétől angolul és németül is. Hírek egyházunkról a magyar média és az evangélikusság számára. Feliratkozás: hirszolgalat@evangelikus.hu.

A csend és a hangzavar ébresztő ereje

Hetvenöt éves a gyenesdiási Kapernaum

■ SZABÓ LAJOS

Amikor visszagondolok azokra a személyes élményeimre, amelyeket a Kapernaum falai között éltem át, akkor a következő kontraszt jut eszembe: csend és hangzavar. Közel félszáz itt átélte ifjúsági konferencia ideje alatt hihetetlen mély üzenete volt mindkettőnek. Néha váltották egymást, máskor szinte egyszerre volt jelen mindkettő a Kapernaum életében.

De nem lennének méltóak az emlékezéshez, ha elfelejtenénk, hogy már a kezdetekben is meghatározó volt a csend utáni vágy és a hangok keresésének igénye. Amikor 1933-ban egy soproni postagazgató és két teológiai tanár hazafelé sétálgatott, egy csendes, nyugodt és biztos pihenést nyújtó helyet kerestek. Olyan helyet, ahol Deák János kezdő teológiai professzorként akár az annyira hiányzó héber nyelvtant is megírhatná a nyáron. Egy hajnali vagy késő esti sétának és beszélgetésnek a gyenesi kis házak és árnyékot nyújtó fák között alapvető, sajátos ereje volt. Akkor is, és később is. Különböző történelmi körülmények között újra és újra megjelenik a gyenesdiási Kapernaum sajátos, de erős és hitet ébresztő szolgálata.

Ide vissza lehet húzódní, itt el lehet mélyedni. Sok lelkész megtanulta itt azt is, hogy hihetetlenül rövid idő alatt lehet jó előadást és kiváló prédikációt készíteni, például egy át nem aludt éjszaka után egy-egy konferencia záró istentiszteletén... A spontán, vízparti, sőt a Balaton vizében folytatott lelkigondozás is meglepésszerű eredményhez vezetett legtöbbször. Fel sem merült a körülmények és a komfortfokozat vizsgálata, hiszen egyetlen alapvető öröm járta át az érkezőket és a szolgálatot végzőket: hogy látható és érezhető az ébredés sokak életében. Hány döntés vagy elhatározás született meg ilyen beszélgetések, találkozások közben itt! És hány, életre szóló változást élhettek át azok, akik konferenciára, találkozásra vagy csak pihenni, kikapcsolódni érkeztek ide!

Az ifjúsági konferenciákat felidézve nem feledkezhetünk meg a nagy egymásra találásokról sem. Hajdani konferenciái előadók nemegyszer éljük át, hogy harmincas, negyvenes éveikben járó gyülekezeti tagok elénk állnak, és megkérdezik, emlékszünk-e rájuk, hiszen ők Gyenesdiáson találtak egymás-

igazi színes karaktereket vonzott és adott számunkra mindig.

Nem is történetelt ez másképp ott, ahol az egykori fásori rajztanár kontúrjai találkoztak Jánossy István igazi dunántúli szókapcsolataival, s a közös legtöbbször csak a lengén egyszerű ruházat volt, hiszen itt a legegyszerűbb külsővel jelentek meg a leghíresebb egyéniségek is... A legfiatalabbak is átérték azt, ami-

ve Jézus Krisztushoz tértek vagy találtak vissza, sőt a kezdők is, akik számára az első nagy találkozás, az odatérés alkalmat nyújtotta a kapernaumi környezet. Ezzel a szellemmel átittatták az épület falait, a kert fáit és virágait a mindenkori vezetők, ki-ki a maga sajátos karizmájának megfelelően. Volt, aki harsogva, de volt olyan is, aki szinte szótlannul, ám a kezek és a szív szolgálatával.

A Kapernaum dolgozói 1964-ben – középen Hernád Tibor

kor Harmati Béla, Szirmai Zoltán vagy Gáncs Péter és Fabiny Tamás egy szál fűdönadrágban, izzadtan és dühösen számolja a fiatalok göljait az előadók kapujában. A pingpongon azonban az előadók profik voltak, ami nem csoda, hiszen engedély nélkül hajnalig is edzettek sokszor. Néha egy-egy kora reggeli előadás bánta is ezt – most már nyugodtan bevallhatjuk...

Persze az is szép teljesítmény volt, hogy az egyik előadói gárda minden évben abban a hitben ment haza, hogy este tíz órakor a konferencia fiataljai elmentek aludni, és minden a legnagyobb rendben van. Később derült ki, hogy a résztvevők észrevették: az előadók valóban elmennek aludni tízkor, és csak húsz percet kell várni, míg el is alszanak, akkor aztán kezdődhet az éjszakai beszélgetés, éneklés és játék – szabad, vezetőmentes légkörben.

Hernád Tibortól többször is hallottam azt a megjegyzést, hogy „mi itt a Kapernaumban a visszatérőkre játszunk”. És mi, érdekes módon, vissza is akartunk térni, akkor is, ha ez a mondat óriási kereti munka végén hangzott el, amely közben különösen is koncentráltak a lelkészgyerekekre. De vissza akartunk tér-

„Nem baj, hogy megjöttek, maguknál mindig történik valami a héten, megtörik a csendet” – ezzel a kedves mondattal nyitott évadot az otthon egy idős lakója minden év nyarán, amikor megérkezünk Gyenesre a fiatalok – ötven és száz-húsz fő közötti létszámú – szivajos csapatával. Sajátos ízt és színvilágot jelentett abban az időben az otthonlakók és a konferenciázók kontrasztja és harmóniája. Megható volt a kölcsönösség. Előfordult, hogy egy-egy programot így kezdtek a fiatalok: „Miért nem hívjuk át az időseket? Ez nekik is érdekes műsor lehetne!” Fialatok azért is dolgoztak az otthonban egész nyáron át segítőként, hogy részt vehessenek az ifjúsági konferenciákon. Volt, aki nem egy alkalommal, nem egy nyáron, hanem hosszú időn át, folyamatosan. Kiváló lelkész lett belőle.

Energiával telített fiatalok és kevéske kis erőt őrzgető idősök különös találkozásának szigete volt itt nyaranta. Az öreg diófa és a susogó fenyők világa is sokat ismer ezekből a páratlan, szép élményekből.

Kapernaum fontos hely lett az 1980-ban újrainduló konferenciái élet számára. Több mint hatvan egyhetes alkalmat kapott egyházunk ajándékba ekkor, közel ötezer résztvevővel, a gyülekezetek hatvan százalékának küldöttével és a lelkesítő kar húsz százalékának aktív szolgálatával. Különleges jelentőségű és erejű mozgás volt ez majdnem egy évtizeddel a rendszerváltás előtt.

Valaki úgy fogalmazott nemrégiben, amikor erről a visszaemlékezésről beszélgettünk, hogy ő ugyan sohasem vett részt gyenesi konferencián, de azt tudja, hogy „Gyenes kész legenda”. Először meghökentett ez a kifejezés, később azonban megtetszett. Mert alig hittük el akkor, hogy igaz és lehetséges, ami itt történik, és amit itt átélünk. Ma boldogok vagyunk, hogy részesei lehettünk ennek az időszaknak és eseménysorozatnak.

A diakónia és az evangélizáció, a kérdésfelvetés és a feleletadás, a fiatalok könnyed életformája és az idősokoriak tapasztalt gondolkodása, a csend és a hangzavar sokszor hatott itt motiváló és lelket serkentő erővel. Ezért külön is hálásak lehetünk, amikor visszatekintünk a hetvenöt esztendőre. Örülhetünk annak a szép eredménynek, hogy Tencz Károly otthonvezető kitartó és lelkes munkája folytán csodálatosan szép lett a Kapernaum idősoththoni része, hogy gondosan előkészített napneven örülhetünk ennek, és hogy reménykedhetünk a jó munka folytatásában.

A jelenlévők és együtt ünneplők tudják, hogy Kapernaumból, ebből a légkörből és erőből egyetlen van egyházunkban. Nagyon fontos, hogy a következő generációk is megérezhessék ezt.

Az Északi Egyházkerület elnöksége eszmecserére hívta a kerület beosztott lelkészeit. A találkozó nap szeptember 2-án a püspöki hivatal adott helyet. Dr. Fabiny Tamás püspök nyitóáthitára után Mit várunk az egyházunk vezetőitől? címmel Lacknerné Puskás Sára, Gáncs Tamás és Tóth Katalin beosztott lelkészek referátumait hallgathatták meg az egybegyűltek. Ezt kerekasztal-beszélgetés követte, majd

Krámer György püspökhelyettes az egyházvezetés nézőpontját szem előtt tartva kereste a választ a Mit várunk a frissen szolgálatba állóktól? kérdésre. Végül a beosztott lelkészek átvették az Egyházkerületi kisokost, mely hasznos tippet, segédleteket tartalmaz a hivatali iratkezeléshez, az adminisztrációhoz és a kazuális szolgálatok rendszerezéséhez.

■ CZÖNDÖR ISTVÁN felvétele

Egyházmegyei elnökségek találkozója

Az Északi Egyházkerület egyházmegyéinek elnökségei (esperesek és egyházmegyei felügyelők) rendszeresen, negyedévente üléseznek. A szeptember 2-án Budapesten a püspöki hivatalban tartott megbeszélésen az egyházkerület nevében dr. Fabiny Tamás püspök köszöntötte a hatvanötödik születésnapját ünneplő Benczúr László kerületi

felügyelőt. Az értekezleten Szabó András esperes nyitóáthitára után Csorba Gábor, az Országos Iroda Gazdasági Osztályának helyettes vezetője és Himesné Paulik Enikő, a nyugdíj- és szolidaritási alap referense tartott előadást a 2009. január 1-jétől bevezetendő szolidaritási alapról. Dr. Zsugyel János, az egyházkerület pályázati referense beszámolt a kiemelt pályázatokról és a népmozgalmi adatgyűjtésről.

■ CZÖNDÖR ISTVÁN felvétele

ISTENTISZTELETI REND | 2008. szeptember 14.

Szentháromság ünnepe után 17. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: Lk 14,1-11; Ézs 49,1-6. Alapige: Ef 4,1-6. Énekek: 446., 265.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német, úrv.) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) D. Szebik Imre; de. 6. Balicza Iván; II., Húvösvölgyi út 193., Fébé de. 10. Veperdi Zoltán; II., Modori u. 6. de. 3/4 II. Sztójánovics András; Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9. de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12. de. 10. Fülöp Attila; Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér de. 10. Hokker Zsolt; Újpest, IV., Lebstück M. u. 36-38. de. 10. Solymár Péter Tamás; Káposztásmegyér, IV., Tóth Aladár út 2-4. de. 9. Solymár Péter Tamás; V., Deák tér 4. de. 9. (úrv.) Smidélus Gábor; de. 11. (úrv.) Gerőfi Gyuláné; du. 6. (asztali beszélgetések) Csepregi Márta; VII., Városligeti fasor 17. de. 11. (úrv.) Pelikán András; VIII., Üllői út 24. de. fél 11. Kertész Géza; VIII., Rákóczi út 57/a de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; VIII., Karácsony S. u. 31-33. de. 9. (úrv.) Kertész Géza; VIII., Bláthy Ottó u. 10. (Betánia Szeretetszolgálat) de. 9. Benkőczy Péter; IX., Gát utcai római katolikus templom de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; Kőbánya, X., Kápolna u. 14. de. fél 11. Benkőczy Péter; Kelenföld, XI., Bocskai út 10. de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; de. 11. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; du. 6. dr. Blázy Árpád; XI., Németszőlgyi út 138. de. 9. dr. Blázy Árpád; Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24. de. 9. (úrv.) D. Szebik Imre; Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17. de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; XIII., Kassák Lajos u. 22. de. 10. (tanérvnyitó) Kendeh György; XIII., Frangepán u. 41. de. fél 9. Kendeh György; Zugló, XIV., Lőcsei út 32. de. 11. (úrv., tanérvnyitó) Tamásy Tamásné; XIV. Gyarmat u. 14. de. fél 10. (úrv.) Tamásy Tamásné; Pestújhely, XV., Templom tér de. 10. (úrv.) Szabó B. András; Rákospalota, XV., Régi Főti út 75. (nagytemplom) de. 10. Bátovszky Gábor; Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10-11. de. 10. (úrv.) Börönte Márta; Cinkota, XVI., Batthyány I. u. de. fél 11. Blatniczky János; Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24. de. 9. Blatniczky János; Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111. de. 10. Kósa László; du. 3. Gáncs Péter (Nagyné Szeker Éva iktatása) Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3. de. 10. dr. Korányi András; Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom) de. 8. dr. Korányi András; Kispeszt, XIX., Templom tér 1. de. 10. Széll Bulcsú; XIX., Hungária út 37. de. 8. Széll Bulcsú; Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89. de. 10. (családi) Győri János Sámuel; Csepel, XXI., Deák tér de. fél 11. Zólyomi Mátyás; Budafok, XXII., Játék u. 16. de. 10. (tanérvnyitó) Solymár Gábor; Budaörs, Szabadság út 75. de. 10. Endreffy Géza; Pilisvörösvár (református templom) du. 2.; Názáret-templom, Mátrászentimre-Bagolyirtás de. 11. Zsázkaliczky Pál.

■ Összeállította: BODA SZUSZA

A Kapernaum bejárata – lapzártánk délelőttjén

ra. De gondolhatunk azokra a szolgálatban álló lelkészekre és civil gyülekezeti vezetőkre is, akik ezeken a konferenciákon kapták vagy érezték meg döntő módon elhivatásukat. Ebben az értelemben a „gyenesi gyerek” fogalomra vált a teológushallgatók között. Nem volt titkolt ez a cél a nyolcvanas években, hiszen abban az időben hatalmas lelkesíthány és a jövő felőli bizonytalanság jellemezte egyházunkat.

A korábbi időszak nagy gyenesi egyéniségeire, „építkezőire” (Deák János, Veörös Imre, Tekus Ottó, Laborczy Zoltán, Kovács Géza, Hernád Tibor, Mátis István, Foltin Brúnó, Szabó Ferencné) gondolva azt sem szabad elhallgatnunk, hogy kisugárzásuk alapvető élményként élt mindazokban, akik itt megfordultak. Gyenes

ni a tikkasztó hőségben végigküzdött röplabdameccs után is, esetleg késő este, pogácsázás közben is, amikor elfelejtettük a naponta monotonon ismétlődő lekváros és zsíros kenyerek ízét. Érdekes, hogy ma már ezeknek is különlegesen jó íziük van a szánkban... A kapernaumi lekvár vagy zsír abban az időben biztosan biotermék lehetett, esetleg gyülekezeti produktum. Egyszer-egyszer becsúszott a reggelik közé a vegyesbolti nagykokból vágott, speciális bordó színű lekvár egy-egy darabkája is, főként ha Tibor bácsinak nem volt ideje vagy lehetősége a „szuplikációra”...

Gyenesi visszatérők azok is, akik rendszeresen megérkeztek ide, az otthon és az üdülő falai közé, de visszatérők azok is, akik az egyházi életbe, illet-

Tiltott szerek

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Jerabek-Cserapes Csilla
E-mail: ararat@lutheran.hu

► **Ruhásszerekből kirajzó molyok, konyhakövön menetelő hangyák, kellemes nyári estéket megzavaró szúnyogok – bizonyára mindnyájunk számára ismerős jelenségek. A hivatalan vendégek a kellemetlenségen túl olykor komoly károkat is okozhatnak. Ilyenkor először talán még mindig a polcra nyúlunk a régi, bevált szerért, s csak később jut eszünkbe, hogy esetleg – már nagyanyáink által is használt – környezet- és egészségkímélőbb megoldást keressünk.**

Néhány hete hatóságilag is szűkült a felhasználható vegyi készítmények választéka. 2008. augusztus 22-étől ugyanis tilos harminchétféle, háztartási rovarirtásra használt készítmény forgalmazása a hazai boltokban. Ennek oka, hogy az Európai Unió biocid-felülvizsgálati programjában tiltólistára került néhány veszélyes, egészségre káros hatóanyag, mint a klórpirifosz, a metomil, az alletrin és az S-bioaltrin. (A szerek hatóanyaga a dobozon olvasható, így mi magunk is könnyen kiszűrhetjük őket.) A már a háztartásokba került szerek felhasználása a szavatossági idejük lejártáig még engedélyezett.

Ennek ellenére a Tudatos Vásárlók Egyesületének munkatársai a határidő lejárta előtt egy héttel azt tapasztalták, hogy ezek a szerek bizony még ott sorakoztak a boltokban. A civil egyesületek arra buzdítanak, hogy hívjuk fel erre a boltvezető figyelmét, és azt is kérjük, hogy a háztartásokban se használjuk már fel ezeket a termékeket.

A rovarirtásra használt biocidok funkciójuknál fogva mérgek, használatuk több veszélyt is rejthet magában. A felsorolt hatóanyagok között volt, amit a mezőgazdaságban már korábban betiltottak, mert felmerült, hogy rákkeltő, idegméreg, és károsíthatja a hormonrendszert.

Fontos és olykor elkerülhetetlen a kártevők elleni védekezés, ám nincs szükség elavult, káros szerekre, mikor léteznek sokkal kevésbé veszélyes lehe-

tőségek is. Ezért ha rovarirtó szer vásárlása mellett döntünk, tájékozódjunk a veszélyes hatóanyagokról, ellenőrizzük a kiválasztott terméket! A legjobb pedig, ha otthonunkban minimálisra csökkentjük vagy teljesen mellőzzük a szerek használatát. A természetes védekezési módok nem károsítják egészségünket, és többnyire a pénztárcánkat is kímélik. Íme néhány ötlet a rovarok távol tartására:

Repülő rovarok esetében legkézenfekvőbb a szúnyogháló használata. Ha a legyek már bejutottak a lakásba, próbáljunk meg kereszthuzatot csinálni, ekkor a légáramlat segíthet nekik a kijutásban. Egyes fűszernövények is megoldást nyújthatnak a legyek, szúnyogok ellen. Termesszünk bazsalikomot kis cserépben az ablakpárkányon, helyezzünk el egy-egy friss csomót szintén bazsalikomból, levendulából, varádcskóróból, diófa leveléből a lakás különböző pontjain, vagy párologtassunk kis talkákban bazsalikom-, citrom-, illetve babérolajat! A barátságos és a paradicsom szintén szúnyogriasztó hatású; a kertészekben balkonládába ültethető növény is kapható.

Hangyák ellen hatásos lehet, ha fokhagymát helyezünk a hangyaboly bejáratához, illetve a vonulás útjába; vörshangyák esetében használjunk inkább zsályát. Próbálkozhatunk sütőporral vagy szódobikarbónával is – szórjunk belőle a kis résekbe, lyukakba! Ezek után

kétszer is meggondolják majd, hogy szertnének-e nálunk vendégeskedni.

A **darazsak** főként kisgyermekes családoknál, illetve a csipésre allergiások esetében jelenthetnek nagyobb gondot. Távol tartásuk céljából hatásos, ha ecettel mossuk át az ablakkeretet, a küszöböt. Készíthetünk csapdát is cukor, sör és ecet keverékéből.

A **ruhamolyok** ellen talán a legismertebb módszer levendulacsokor elhelyezése a ruhák közé, a szekrénybe. A megfelelő hatás eléréséhez folyamatosan cserélni, frissíteni kell a növényeket.

Kertünkben a kártevők távol tartására az egyik legkíméletesebb módszer különböző növények társítása, együtt termesztése. Csigák ellen hatásos, ha mustárt vagy hagymát, levéltekvet ellen, ha koriandert, borsikafüvet vagy fokhagymát ültetünk a természetien kívánt növény mellett. A káposztalepkék kerülnek például a kaprot, a rozmaryngot és a mentát; a földbolha nem kedveli az ürmet, a borsmentát, és még a lisztharmat ellen is próbálkozhatunk fokhagyma fák alá, tövek közé ültetésével. A felsorolt példákon kívül még számos kombinációt alkalmazhatunk, mindenképpen ajánlott azonban körbevenni a kerítésünket egy fűszernövényekből álló „pótkerítéssel”.

A betiltott szerekről és további kérdéses hatóanyagokról részletes felsorolás a <http://tudatosvasarlo.hu/cikkek/84> oldalon olvasható.

■ Összeállította: JCSCs

Rackajam, tücsökcitera és spirituálé

Immáron kilencedik alkalommal rendezték meg augusztus 11-től 17-ig az országos evangélikus gospel-spiri tábort Veres Andi szervezésében. Ebben az évben a találkozót helyszínül a balassagyarmati evangélikus gyülekezet által működtetett Szabó József Tanulmányi Házat választották.

Mint eddig is minden évben, a táborozók nemcsak maguk között énekeltek, gyakoroltak, és tanultak új darabokat, hanem a helyi közösség tagjai számára is szerveztek programokat. Hagyomány, hogy ismert művészeket hívnak meg vendég előadóként.

Kedd este igazán fergeteges koncertet örvendeztette meg a balassagyarmatiakat és a környező településekről érkezett rajongókat az idei és a 2006. évi Szélsőságn is nagy sikerrel bemutatkozó Ferenci György, ezúttal a Rackajam ki-

sérésében. *Petőfi Sándor*, *Weöres Sándor* és más jeles költők megzenésített versei mellett instrumentális darabokat is előadtak. Műsorukban végig nagy szerepet játszott a humor, amely *Jimi Hendrix* zenei örökségétől a népzenei motívumokon át az AC/DC zúzó metálhangzásáig sokféle irányzatot kibékített egymással.

Másnap este *Gryllus Dániel* látta vendégül a táborozókat, aki a tőle megszokott közvetlenséggel igazán meghitt, családi-as légkörű, *Tücsökcitera* című előadói esttel örvendeztette meg a közönséget. A beszélgetős, történetmesélős baráti találkozó végén még arra is volt lehetőség, hogy a közönség soraiból érkezett kéréseknek engedjen az előadó. Természetesen nem maradt el a közös éneklés sem, hiszen a zsolnárossal együtt minden jelenlévő vallotta, hogy „mily gyönyörű-

ség, íme, lásd, amikor az atyafiak együtt muzsikálnak”...

Az evangélikus templomban tartott záróesten a táborozók bemutatták az előző hét munkájának gyümölcsét. Néhány nap alatt – igazán összeszokott énekcsoporthoz benyomását kelve – professzionális színvonalú műsort adtak. A vasárnap délelőttre némileg megfogyatkozott létszámú táborlakók még mindig meg tudták örvendeztetni az istentiszteletra érkezett gyülekezetet. Énekeik nemcsak szépen szóltak, nemcsak kivét gyönyörködtetőek voltak, hanem szervesen illeszkedtek a liturgiához, az igehirdetéshez és az úrvacsorához is.

A kilencedik országos evangélikus gospel-spiri tábor kétségtelenül egyike volt az idei nyár színvonalas egyházi rendezvényeinek.

■ (BI)

Jótevény műszer

► **A Béres Alapítvány hozzájárulása nélkül nem juthatott volna hozzá a Semmelweis Egyetem I. Sz. Gyermekgyógyászati Klinikájához a magas frekvenciás sebészeti késhez, melyet szeptember 4-én mutattak be a sajtó képviselőinek Budapesten.**

A műszer újdonsága abban rejlik, hogy a számítógép méréseinek segítségével könnyebben és gyorsabban el tudják zárni a hét-nyolc milliméteres ereket, míg korábban elkötésük meghosszabbította a műtétet idejét, és növelte a kockázatot. Ezzel az eljárással még kevesebb vérvesztéssel végezhető az orvosi beavatkozások, és csökken az operációk ideje, így a beteg is gyorsabban felépül a műtét után.

A sebészeti osztály vezetője, *prof. dr. Verebely Tibor* örömmel tájékoztatott ar-

ról, hogy mióta megkapták a többfunkciós készüléket, nap mint nap szinte reggeltől estig használják a műtétkezekhez.

Béres Klára, az alapítvány elnöke lapunk munkatársának elmondta, hogy a

készülék közel hétmillió forintba került, melynek a felét az áprilisi jótekonysági koncerten befolyt összegből fedezték.

■ Sz. Á.

FOTO: SZÉVÉNYI ÁGNES

EVÉL & LEVÉL & EVÉL & LEVÉL

Az aratnivaló sok, a munkás kevés...

Teológus-szeretevendégségre gyűlt össze szeptember 1-jén a békéscsabai evangélikus gyülekezet – a közösségből lelkesíti vagy hittanári pályára induló tizenegy fiatal szerették volna minél inkább megismerni.

Többen gyerekkorunk óta kötődünk a gyülekezethez, még szüleink vezettek bennünket kézen fogva a templomba, vasárnapi iskolába, a csapat másik fele pedig a gimnáziumban töltött évek alatt kapcsolódott be a gyülekezeti életbe, s akár lakóhelytől függetlenül vált tiszteletbeli „békéscsabai teológussá”. A tizenegy főből (*Bonnyai Zsuzsanna, Csizmadia Nóra, Endreffy Péter, Fekete Gy. Viktor, Kruchió Márta Kinga, Kruchió Melinda Bianka, Kruchió Zsuzsanna, Lipták Katalin, Ribárszki Ákos, Szrnka János, Szűcs Mária*) hárman – munka vagy külföldi ösztöndíj miatt – nem tudtak eljönni. A jelenlévő nyolc teológus egymásnak adva a szót mutatkozott be, bár többünket már jól ismerhették az egybegyűltek a gyülekezeti alkalmakról.

Zsirus Andrásné, *Anna* néni verset mondott; az egyiket saját maga írta. Ezután a teológusok szolgálták énekkel, zsolnárral, rövid csendességgel és imádsággal. A 133. és a 134. zsolnárt mintegy folytatta a versek gondolatörvét, egyben az áhítat előhangja volt. Először címeztek, megszólítottak vagyunk; az Atya küldi hozzánk az Úr Jézus Krisztust az örömmüzenettel: Isten úgy szerette ezt a világot, hogy megszületett Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen. Ezt követően válik mindenki maga is küldeménnyé a saját helyén. Isten feladattal bíz meg bennünket, írni szeretne életünk lapjaira, használni akar bennünket az aratásban, mindenkit a maga lehetősége szerint – prédikálva vagy beteg társát látogatva, esetleg imaháttérként.

A szeretetvendégségen mutatkozott be a békéscsaba-jamainai gyülekezet újonnan megválasztott lelkesze, *Nagy Zoltán* és családja, akik szeptember 1-jétől végzik közöttünk szolgálatukat, melyre ezen az alkalmon is Isten áldását és vezetését kérte a gyülekezet.

Az alkalmat szeretetvendégség, illetve kötetlen beszélgetés zárta, így lehetőség nyílt egymás jobb megismerésére is.

KRUCHIÓ MÁRTA KINGA (Békéscsaba)

Láthatatlan Színház – látható eredmények

A Láthatatlan Színház neve remélhetőleg már egyre kevesebbeknek cseng idegenül. Időről időre többen ismerkednek meg ezzel a műfajjal vándorként és révészként egyaránt. Az országban Székesfehérváron, Debrecenben és Budapesten működik társulat, melyek havi rendszerességgel tartanak előadásokat az érdeklődők számára.

A székesfehérvári csoport révészeinek nagy része az Antiókha katolikus közösségből került ki, remekül fejlődő csapat, sok előadással egyre rutinosabbá válnak. A képzéseket és a darabok előadásának jogát a Láthatatlan Színház két vezetője, *Körmeny Petra* és *Kovács Kata* biztosítja nekik és bárkinek, aki szeretne csoportot alapítani. Ők vezetik a budapesti csoportot is, melynek révészei az ország különböző részeiből jönnek össze havonta egyszer képzésre és egyszer előadásra az egyetemi gyülekezetben. A sokszínű társulatot jellemzi, hogy egy állandó mag köré csoportosulnak több-kevesebb előadáson szolgált révészek. Sokan itt kóstolnak bele először, milyen is vezetni egy vándort. A debreceni társulat mutat némi eltérést módszereiben, de céljuk nem tér el a másik kettőtől.

A nyár végén azonban, valami új kezdetként – régi ígényt kielégítve – Láthatatlan Színház tábort szervezett a vezetőség a révészeknek kiváló előadók meghívásával. Nagyszerű körülmények tették lehetővé az intenzív képzéseket. Tágas terek, jó felszereltség és szép környezet segítette munkánkat Máriahalmon. Az eredetileg tizenkét főre tervezett, végül tizennégyre bővített műhelyben egyenlő arányban képviselték magukat a fehérvári és a fővárosi stáb tagjai, valamint a debreceni csoportból is érkezett egy fő. Voltak közöttünk tapasztalt és kevésbé tapasztalt révészek is, de nyitottsággal és odafigyeléssel gyümölcsöző munkát tudtunk végezni.

Miután a tábor elején a vezető révészek segítségével átismételtük vagy éppen megtanultuk az alapmozdulatokat, következett a mindenki által várt trénernek egész napos munkája. Először *Kiss Judit Ágnes* költő tartott igen intenzív képzést az érintésekről. Az előzetes várakozásoknak megfelelően játékos, ám hasznos, célravezető módszerekkel mutatta be az érintés fontosságát, amely a Láthatatlan Színház egyik alappillére, hiszen a látás kikapcsolásával a révész minden egyes érintésének minden rezzenése sokszoros információként jut el a vándorhoz.

A hét másik vendége *Kiss György Ádám* volt, a Rögtönzések Színházának vezetője. Azért jött, hogy bemutassa a színészmesterséget nekünk, velünk, rajtunk. Kíváncsian vártuk, mit nyújthat a színészet a Láthatatlan Színháznak. A nap végén elégedetten és fáradtan nyugtáztuk, hogy e mesterség elsajátítása a jó révész elengedhetetlen feladata, hogy előadásaink élvezetessé és még átélhetőbbé váljanak. Mindkét trénernek köszönettel tartozunk a sok újdonság és hasznos dolog átadásán kívül azért is, mert módszereik, játékaik rendkívül jó csapatépítő hatással voltak a csoportra.

Esténként Petra tartott hangképzést, hiszen az érintés mellett a hangunk az a másik koncentrált terület, amelyet a vándor fokozottan érzékel. A napok programját papíron rövid áhítat zárta, ám az élmények, tapasztalatok cseréje csak ezután kezdődött. A hét hátralévő részében – közös munka eredményeként – remek darab született.

A tábor lehetőséget nyújtott arra, hogy megismerjük társainkat, valamint hogy tökéletesítsük munkánkat a képzésekkel, hogy Isten áldásával, neki tetsző módon szolgáljunk embertársaink között, sikereinkkel rá mutatva. Soli Deo Gloria.

PÁPAI ATTILA vezető-révész, budapesti társulat

Megrendelőlap

Ezennel megrendelem az Evangelikus Életet

- egy hónapra: 865 forintért fél évre: 5170 forintért
 három hónapra: 2585 forintért egy évre: 10 340 forintért

Név: .....

Cím: .....

A fenti előfizetési díjak belföldre érvényesek!

Kérjük, a szelvényt NYOMTATOTT NAGYBETŰKKEL töltsd ki, és küldje vissza az alábbi címre:

Evangelikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24. (A borítékra szíveskedjék ráírni: „Előfizetés”.)

A szelvényt az 1/486-1195-ös faxszámra is elküldheti.

Kérjük, hogy esetleges kérdéseivel, az előfizetéssel kapcsolatos problémáival keresse Vítális Juditot az 1/317-1108-as vagy a 20/824-5519-es telefonszámon.

Előfizetéssel kapcsolatos e-mailjét a judit.vitalis@lutheran.hu címre küldheti el.

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem szeptember 19-én, pénteken 14.30-kor tartja tanévnyitó istentiszteletét és ünnepi ülését a budapest-zuglói evangélikus templomban (XIV. kerület, Lócsei út 32.). Az istentisztelet igehirdetői szolgálatát Ittzés János püspök végzi. Ünnepeinkre szeretettel meghívjuk.

Dr. Csepregi Zoltán rektor

A budafoki evangélikus gyülekezet megalapítása nyolcvanadik évfordulóját ünnepli. Az ünnepsorozat első alkalmán, szeptember 21-én, vasárnap délelőtt 10 órakor dr. Szabó Lajos prédikál és tart előadást *Tanításunk alapja a Biblia* címmel. Ezután egy bibliakiállítás megnyitóját követik. Szeretettel várunk mindenkit!

HIRDETÉS

Szeretettel várunk mindenkit az *Asztali beszélgetések* első alkalmára szeptember 14-én, vasárnap 18 órai kezdettel a Budapest-Deák téri evangélikus gyülekezetben. Az összejövetelen Csepregi Márta, az ELTE docense tart vetítéssel egybekötött előadást *Vallási sokszínűség Nyugat-Szibériában – Szibériai nyelvokainak hitvilága* címmel.

Evangélikus műsorok a Magyar Televízióban

Hittan és kick-box címmel szeptember 14-én, vasárnap az m1-en 11.25-kor portrét láthatunk *Fejér Sándorról*, aki nemcsak a mezőberényi szlovák gyülekezet lelkésze, hanem sikeres edző is. A műsort az m2-n 14.10-kor megismétlik.

Evangélikus templomok Mezőberényben címmel ugyancsak szeptember 14-én, vasárnap 11.40-kor látható a német és a szlovák templom bemutatása. A műsort az m2-n 14.20-kor megismétlik.

Szerkesztő: Nagy László; rendező: Nemes Takách Ágnes.

APRÓHIRDETÉS

Harangtornyok belső szervizelése. Gombos Ferenc – tel.: 30/505-0546 (az esti órákban); e-mail: gombosmi@invitel.hu.

Házvezetői, gyermekfelügyeleti vagy idősgondozói feladatokat vállal Erdén lakó, középkorú hölgy. Tel.: 30/251-2345.

Lakás kiadó hívó fiataloknak vagy családnak. 50 000 Ft/hó számlával; 55 m², gázfűtéses, Pestlőrincen a metrótól 15 percre. Tel.: 70/343-1002; 1/276-8528.

Hirdetési díjak az Evangélikus Életben

Magánjellegű apróhirdetés

Karakterenként ..... 8 Ft + 20% áfa

Üzleti jellegű apróhirdetés

Soronként (42 leütés/sor)..... 825 Ft + áfa

Teljes oldal (277 × 415 mm)..... 220 000 Ft + áfa
1/2 oldal, álló (136 × 415 mm), fekvő (277 × 206 mm) ..... 132 000 Ft + áfa
1/4 oldal, álló (136 × 206 mm)..... 99 000 Ft + áfa
1/50 (1 hasáb / 52 mm széles, 5 cm magas):..... 11 000 Ft + áfa
1/100 (1 hasáb / 52 mm széles, 10 cm magas):..... 20 900 Ft + áfa
2/50 (2 hasáb / 108 mm széles, 5 cm magas):..... 19 800 Ft + áfa
2/100 (2 hasáb / 108 mm széles, 10 cm magas):..... 33 000 Ft + áfa
3/50 (3 hasáb / 164 mm széles, 5 cm magas):..... 28 000 Ft + áfa
3/100 (3 hasáb / 164 mm széles, 10 cm magas):..... 53 000 Ft + áfa

Evangélikus egyházi intézmények, gyülekezetek ugyanazt a hirdetést egy alkalommal, maximum 800 karakter terjedelemben jelentethetik meg ingyenesen. Az újabb megjelentetés, illetve a 800 karaktert meghaladó hirdetés ára megegyezik a magánjellegű apróhirdetés tarifájával.

Nem evangélikus egyházi intézmények, gyülekezetek esetében hirdetési díjaink egy hirdetés egyszeri megjelentetésére vonatkoznak. Ugyanazon megrendelő többszöri hirdetése esetén árainkból – a megkötendő szerződés értelmében – kedvezményt nyújtunk.

Az alapítványoknak, egyesületeknek az szja 1%-ára vonatkozó közleményeire a magánjellegű apróhirdetés tarifája érvényes.

A lapban való elhelyezésre vonatkozó konkrét kérés esetén 15%-kal nő a fizetendő összeg.

Kérjük, érdeklődjön szerkesztőségünknel.

Az Evangélikus Élet kiadóhivatala

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból szeptember 14-étől szeptember 21-éig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>8.30 / Civil rádió Evangélikus félóra Az Evangélikus Rádiómisszió félórása</p> <p>11.25 / m1 Hittan és kick-box</p> <p>11.40 / m1 Evangélikus templomok Mezőberényben</p> <p>12.05 / Duna Tv Élő egyház (vallási híradó) (26')</p> <p>20.00 / Duna II. Autonómia Fejezetek a magyar kereszténység történetéből 4/1. rész Jelképek</p> <p>23.55 / Duna Tv Ki vagyok én neked? (magyar dokumentumfilm, 2007) (54')</p>	<p>10.45 / Duna II. Autonómia Megmaradni (magyar dokumentumfilm, 2001) (57')</p> <p>11.34 / M. Katolikus Rádió Gospelkrónika</p> <p>16.30 / m2 Remekművek (9')</p> <p>Bach: a-moll szonáta fuvolára</p> <p>16.40 / m2 Múzeumtúra (francia dokumentumfilm-sorozat, 2006) (26')</p> <p>18.00 / Bartók rádió Házimuzsika XVIII. századi magyarországi fortepiano-muzsika</p> <p>18.35 / PAX A vizsolyi Biblia (20')</p> <p>21.00 / PAX Vámos Miklós beszélget Szabó Magdával (60')</p>	<p>6.25 / Duna Tv Élő népzene (26') Halmos Béla, Sebő Ferenc</p> <p>8.10 / Duna Tv Magyar történelmi arcképcsarnok (13') Szent-Györgyi Albert</p> <p>15.50 / m1 Sírjaik hol domborulnak... (magyar dokumentumfilm)</p> <p>16.15 / PAX Neked szabott fehér ruha (evangelizációs műsor) A cifra ruha</p> <p>17.25 / Duna II. Autonómia Rendhagyó történelemóra (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2002) A magyar állam és egyház megalakulása</p> <p>23.05 / m1 Az utókor ítélete. Varnus Xavér műsora J. S. Bachról</p>	<p>8.15 / Duna Tv Elfeledve: Freskók Gömörből (magyar ismeretterjesztő film, 2003) (45') 1. rész</p> <p>12.00 / Bartók rádió Hangverseny délidőben Ifjú roma művészek</p> <p>14.00 / M. Katolikus Rádió „Valaki ír a kezdeddel” Magyar költők az antik és keresztény mitológiáról</p> <p>20.00 / Duna II. Autonómia Még mindig ültetek fákat (magyar dokumentumfilm, 2000) (65') Mátis István evangélikus lelkész portréja</p> <p>20.00 / PAX Mit ér az ember, ha... (portréfilm) (35')</p> <p>Levente Péter művész</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>9.30 / m2 Mátyás király és a reneszánsz (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2008) (21')</p> <p>Mátyás könyvtára</p> <p>9.55 / m2 Musica Historica (14')</p> <p>Vagantes</p> <p>14.55 / Duna Tv Márai Sándor (magyar dokumentumfilm, 2008) (48')</p> <p>18.00 / Bartók rádió A szerzetes-organaművész Áment Ferenc Lukácsal Magyar Kornél beszélget</p> <p>20.00 / Filmmúzeum Hangyaboly (magyar játékfilm, 1971) (95')</p> <p>21.00 / m2 Fekete szeptember (német dokumentumfilm, 2006) (89')</p>	<p>12.05 / Bartók rádió Fassang László orgonahangversenye</p> <p>13.48 / Bartók rádió A Biblia éve 2008 100/49. rész: Sebastian Knüpfer: Gerlebúgás hangzik</p> <p>15.55 / m2 A világörökség újabb kincsei (holland ismeretterjesztő filmsorozat, 2004) (14')</p> <p>Santiago de Compostela</p> <p>18.10 / PAX Dr. Gyökössy Endre (28')</p> <p>18.15 / m2 Mestersége színész (46')</p> <p>Sinkovits Imre</p> <p>21.25 / Filmmúzeum Ószi szonáta (francia-NSZK-svéd filmdráma, 1978) (99')</p>	<p>11.25 / Spektrum Az igazi Mikulás (ismeretterjesztő film) (49')</p> <p>12.05 / Duna Tv Isten kezében (26')</p> <p>A szőlőző termése</p> <p>13.05 / m1 Egri csillagok (magyar történelmi kalandfilm, 1968) (66') 1. rész</p> <p>18.30 / Kossuth rádió Mentés másként Művészeti figyelő</p> <p>22.35 / Bartók rádió Hang-fogó Bach: f-moll szonáta (BWV 1018); Beethoven: IX. szimfónia</p> <p>23.05 / m2 Akira Kurosava: Álmodok (japán-amerikai filmdráma, 1990) (120')</p>	<p>11.15 / m1 Gutenberg Bibliája</p> <p>11.25 / m1 Evangélikus templomok</p> <p>12.02 / Duna II. Autonómia Semper reformanda (magyar dokumentumfilmsorozat) (30')</p> <p>4. rész Éneklő reformáció Észak-Magyarországon</p> <p>12.05 / Duna Tv Élő egyház (vallási híradó) (26')</p> <p>17.20 / m2 Balczó András – Hetvenéves az öt-tusázó-legenda</p> <p>19.35 / Bartók Rádió A Biblia éve 2008 Bach: Máté-passió Buxtehude: g-moll prelúdium</p>

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Egyetlen szó sem veszett el azokból az ígéretek, amelyeket az Úr Izráel házána tett. Mind beteljesedett. Józsué 21,45 (Gal 4,28; Mt 15,21–28; Róm 10,9–17/18; Zsolt 141) Józsué az Isten által Ábrahámnak, Izráel ősatyjának tett ígéretek, mondja ezt. Ezek az ígéretek már elhangzásukkor lehetetlenek tűntek. Az idős Ábrahámnak és Sárának a természet rendje szerint már nem születhetett gyermeke, akitől nép származhatott volna, amely Kánaán földjét kapta volna örökségül. Aztán Izsák mégis megszületett. De Ábrahám egyszer parancsot kapott, hogy áldozza föl. Az ígéretek teljesülése ekkor megint lehetetlennek látszott. Ám Izsák életben maradt, és fia, Jákob Egyiptomba került, ahol tizenkét törzs atyjává lett. Később új dinasztia került trónra, és a fáraó elhatározta Isten népének kiirtását. Ekkor az ígéretek megint elveszni látszottak. Ám Isten tíz csapással sújtotta Egyiptomot, és a nép Mózes vezetésével kivonulhatott. A Vörös-tenger partján azonban a fáraó hadserege utolérte őket. Ekkor megint úgy tűnt, hogy az ígéretek sosem valósulhatnak meg, mert az egész nép odavész. Isten azonban közbelépett, és a fáraó hadseregével együtt elpusztult a tenger hullámaiban. Azután negyvenesztendei pusztai vándorlás következett, amely alatt a nép életben maradása újra meg újra kétségessé vált. Isten mégis minden esetben megmentette őket, és végül Józsué vezetésével bevonulhatott az ígért földjére. Isten az új szövetség népének a földi Kánaánnal is egyszerűbb ígéretet adott Jézus Krisztus által: az örök élet és üdvösség ígértét. Ezt kereszttségünkben mindannyian személyre szólóan megkaptuk. Teljesülése bűneink és a ránk váró halál miatt olyan lehetetlennek látszik, mint az Ábrahámnak adott ígértét Izsák oltára helyettesekor. Isten azonban nem ismer lehetlent, és ahogy Ábrahámnak tett ígértét teljesítette, úgy az újszövetségi népnek tett ígértét is teljesíti. Ha Ábrahám hitével hiszünk, megbocsátja bűnünket, és nemcsak a bűn zsoldját fizeti ki halálunkkal, hanem kegyelemből Krisztus halálának örök életet termő gyümölcsében is részesít.

Hétfő

Tőle van az erő és a siker, hatalmában van a tévelygő és a tévelygésbe vivő. Jób 12,16 (Mt 5,45; Mk 5,24–34; Jer 23,1–8) A tévelygő ember gondolkodását, cselekedeteit és egész életét – számítógépes kifejezéssel – a tévelygésbe vivő sátn programozza. Istennek azonban hatalma van e program eltörlésére és helyette az üdvösség programjának installálására.

Kedd

Hívj segítségül engem a nyomorúság idején! Én megszabadítlak, és te dicsőítesz engem. Zsolt 50,15 (Mk 10,51; Jak 1,1–6/7–11/12–13; Jer 25,1–14) Isten sokszor kérésünk nélkül is megsegít, és törli a sátn programját az életünkéből. Mégis azt szeretné, ha gyermeki bizalommal kérnénk is őt erre, hogy örömmel teljesíthesse kérésünket.

Szerda

Hálát adok neked, Uram, mert bár haragudtál rám, elmúlt haragod, és megvigasztaltál. Ézs 12,1 (1Tim 1,14; Lk 7,1–10; Jer 25,15–31) Isten azért érzeti velünk haragját, mert szeret és minket állítani minket a veszedelembé vivő úton. Ha elérte célját, újra érezhetővé teszi atyai szeretetét, hogy megvigasztalódjunk.

Csütörtök

Az Úr pedig színré beszélt Mózesrel, ahogyan egyik ember beszél a másikkal. 2Móz 33,11a (Lk 24,15; ApCsel 5,34–42; Jer 26,1–19) Ha tovább olvassuk a történetet, kiderül, hogy Mózes ugyan Isten színe előtt állt, amikor beszélt vele, az arcát mégsem láthatta. Keleten, amikor az uralkodó elé vezettek valakit, tekintetét akkor sem volt szabad az uralkodóra emelnie, amikor beszélt vele. Teszt szemmel mi sem láthatjuk Istent, amikor imádságban szólunk hozzá, de nem szabad kételkednünk: színe előtt állunk, és ő hallja minden szavunkat, sőt válaszol is kéréseinkre.

Péntek

Sámuel ezt mondta a népnek: Ti ugyan elkövettétek mindezt a rosszat, de távol legyen tőlem, hogy ne imádkozzam többé értetek. 1Sám 12,20.23a (1Kor 16,16.18; Jn 19,28–30; Jer 28,1–17) A másik vétke – akár ellenünk követte el, akár a közösség ellen, amelyhez tartozunk – nem ok arra, hogy többé ne imádkozzunk érte. Ezt a felekezetre tagolt kereszténységnek is meg kell fontolnia.

Szombat

Vissza fognak térni az Úr megváltottai. Boldog örömben lesz részük, a gyötrelmes sóhajtozás pedig elmúlik. Ézs 51,11 (Ef 1,18; Mt 14,22–33; Jer 29,1–14) A próféta ezt a Babilonba hurcolt népre írta. De az ígért túlmutat az ó szövetségen: Isten megváltottai egy napon – a halálán át – a vele való közösségbe fognak visszatérni. Ott lesz részük boldog örömben, és ott múlik el minden sóhajtozás.

■ VÉGHÉLYI ANTAL

Szeretettel hívunk minden budapesti főiskolást és egyetemistát, hogy együtt ünnepeljünk szeptember 14-én, vasárnap 18 órakor a venisanctét az egyetemi gyülekezetben (Budapest, Magyar tudósok krt. 3.).

Körmendy Petra egyetemi lelkész

Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evelet@lutheran.hu
Evetel on-line: www.evelet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Nyomdai előállítás: Egri Nyomda Kft.
3300 Eger, Vincellérskola u. 3.
Felelős vezető: Kopka Viktor vezérigazgató

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24.
Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa
(zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vitalis Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandro.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). Tervező-szerkesztő/Evetel on-line: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu).

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön negyed évre 2585 Ft, fél évre 5170 Ft, egy évre 10340 Ft, szomszédos országba egy évre 35 100 Ft (137,5 euró), egyéb külföldi országba egy évre 41 000 Ft (161 euró).

Rovatvezetők: Ecsedi Zsuzsa – ÉnekKincsTár (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Kóháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu)
1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518, fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).

Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

1 133130 208370